

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з
китайської філології
на тему:

**Особливості структурно-семантичної класифікації складних речень
у сучасній китайській мові**

Студента(тки) групи ЗМкит 57-23

факультету східної і слов'янської філології

заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: Китайська мова і література,
переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – китайська

Черевач Поліни Олегівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Щербаков Я.І.

Допущена до захисту

«___» _____ 2024 року

Завідувач кафедри

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

(підпис)

(ПІБ)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТИПОЛОГІЇ.....	5
1.1. Типологія як наука.....	5
1.2. Типологія складного речення в китайській мові.....	11
Висновок до 1 розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТИПОЛОГІЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....	31
2.1. Структурно-семантичні особливості багатокomпонентних складних речень у сучасній китайській мові.....	31
2.2. Синтаксис складного речення в українській та китайській мовах.....	34
2.3. Структурні відмінності складного речення від простого в сучасній китайській мові.....	38
Висновок до 2 розділу.....	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	44
3.1. Засади типологічних та структурних особливостей складних речень у китайській мові.....	44
3.2. Типологічні особливості складного речення у китайській мові.....	46
3.3. Структурні особливості складних речень у китайській мові.....	50
Висновок до 3 розділу.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
РЕЗЮМЕ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Серед розмаїття світових мов особливе місце посідає китайська – представник китайсько-тибетської мовної родини, що вражає своєю багатовіковою традицією та неповторним культурним надбанням. Синтаксис складних конструкцій у цій мові привертає пильну увагу дослідників-лінгвістів.

Синтаксична організація складних речень у китайській мові демонструє разючі відмінності від інших мовних систем. Якщо в європейських мовах складне речення формується через поєднання простих за допомогою сполучників, то китайська послуговується власним арсеналом структурних та лексичних інструментів, що відображає самобутність її граматичної системи та культурного контексту.

Унікальність китайських складних речень виявляється в їх особливій архітектоніці. Замість традиційного членування на структурні елементи, китайська мова вибудовує складні конструкції на основі смислових зв'язків та специфічного порядку слів, що визначає розташування всіх компонентів речення.

Хоча китайська належить до мов з базовим порядком *SVO* (суб'єкт-дія-об'єкт), у складних реченнях може спостерігатися варіативність розміщення компонентів, що збагачує смислові відтінки та ускладнює структурний аналіз.

Дослідження природи складних речень у китайській мові має фундаментальне значення для осягнення її як цілісної лінгвістичної системи. Це відкриває можливості для компаративного аналізу з іншими мовами та виявлення специфічних рис китайської мови, сприяючи розвитку загального мовознавства.

Метою роботи є дослідження, спрямоване на всебічний аналіз структурно-семантичної типології складних речень у сучасній китайській мові.

Об'єктом дослідження є синтаксична організація складних конструкцій китайської мови.

Предметом дослідження є структурно-семантична класифікація.

Основні завдання дослідження охоплюють:

- Вивчення теоретичних засад структурно-семантичної класифікації складних речень;

- Окреслення методологічних принципів типологічного аналізу;
- Дослідження типології складних конструкцій у сучасній китайській мові;
- Висвітлення типологічних характеристик складних речень;
- Аналіз їх структурних та семантичних особливостей.

Методи дослідження включають спостереження, дедукцію та індукцію, системний і зіставний підходи, класифікаційний та функціонально-стилістичний аналіз.

Наукова новизна полягає у створенні авторської структурно-семантичної типології складних речень китайської мови.

Теоретична цінність дослідження визначається можливістю його використання для подальшого аналізу граматики сучасної китайської мови та розробки навчальних матеріалів.

Практичне значення роботи реалізується через можливість застосування її результатів у викладанні різноманітних дисциплін, пов'язаних з граматикою китайської мови.

Апробація результатів проведеного нами дослідження відбулася на Міжнародній студентській науково-практичній відеоконференції "Ad orbem per linguas. До світу через мови" (Київський національний лінгвістичний університет, 16-17 травня 2024 року).

Структура дослідження. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, загального висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТИПОЛОГІЇ

1.1. Типологія як наука

Типологічна класифікація мов представляє собою систему категоризації, що базується на виявленні структурних схожостей та розбіжностей між мовами, незважаючи на їхню генетичну спорідненість. Ця класифікація зосереджується не на мовному матеріалі як такому, а на фундаментальних принципах його організації [65].

Показовим прикладом є румунський означений артикль *-ul, l, le*, який функціонує як суфікс: *omul* ("конкретна людина") від *om* ("людина"), *codrul* ("конкретний ліс") від *codru* ("ліс"), *laptele* ("конкретне молоко") від *lapte* ("молоко"). За матеріальною формою цей артикль нагадує французькі *l, le, la, les* (що походять від латинського *ille* - "той"), проте за структурною позицією він ближчий до болгарського *ът, та, то*, який також постпозитивний (на відміну від препозитивних артиклів у французькій, німецькій та англійській мовах): болг. *човек - човекът, гора - гората, мляко - млякото* [32, с.109].

На відміну від генеалогічної класифікації, яка групує мови за походженням, типологічна систематизує їх за структурними характеристиками, ігноруючи генетичні зв'язки та географічне розташування.

Часто паралельно з терміном "типологічна класифікація мов" використовується поняття "морфологічна класифікація" (від грецького *morphe* - "форма" та *-логія*; порівняйте з термінами морфологія рослин, тварин, людини).

Таке взаємозаміщення термінів викликає критику з декількох причин. По-перше, термін "морфологічний" у лінгвістиці асоціюється з вченням про слово та його будову, а не про мову як цілісну систему.

Деякі лінгвісти дійсно сприймають морфологічну класифікацію саме так, обмежуючи її аналізом морфологічної структури слова. Однак типологічна класифікація охоплює значно ширше коло явищ.

По-друге, сучасна лінгвістика розрізняє кілька видів типологічної класифікації: морфологічну, синтаксичну та фонетичну.

Тому для уникнення двозначності доцільніше використовувати термін "типологічна класифікація".

Піонерами типологічної класифікації стали німецькі науковці брати Шлегелі. Фрідріх Шлегель (1772-1829) у своїй праці "Про мову і мудрість індійців" (1808) запропонував поділ мов на флективні та нефлективні. Його брат Август (1767-1845) розширив цю класифікацію, виділивши три типи: аморфні, афіксальні та флективні, а також розмежував синтетичні (ранні) та аналітичні (пізніші) мови [15, с.72].

Завершального вигляду ця класифікація набула в працях В. Гумбольдта. Його глибокі знання різноструктурних мов, включаючи мови американських індіанців та народів Полінезії, дозволили створити вичерпну типологічну класифікацію.

Розвиваючи ідеї А. Шлегеля, В. Гумбольдт запропонував чотирикомпонентну класифікацію: ізолюючі (кореневі), аглютинативні, інкорпоруючі та флективні мови. Ця система зберігає актуальність і в наш час [70].

Ізолятивні (кореневі) мови характеризуються відсутністю афіксів та вираженням граматичних значень через позиційне розташування слів або за допомогою службових елементів.

У таких мовах спостерігається тотожність кореня і слова, звідки походить термін "кореневі". Слова в цих мовах не змінюються і не мають формальних показників синтаксичних зв'язків, що зумовило появу альтернативного терміну "ізолятивні мови".

В основі синтаксичної організації таких мов лежить принцип прилягання. Синтаксична конструкція формується як послідовність морфологічно неподільних лексичних одиниць-коренів, що не підлягають змінам.

Еталонними представниками цього мовного типу вважаються класична китайська та в'єтнамська мови. До цієї категорії також відносяться тибетська, бірманська, малайська, тагальська, яванська, бамана та сучасна китайська мови.

Китайська мова демонструє унікальну систему, що базується приблизно на 500 кореневих елементах. Кожен такий елемент може реалізувати десятки смислових варіацій, позначаючи предмети, дії, характеристики тощо. Наприклад, лу може

означати "орати", "плуг", "орний віл"; у - "ворона", "не мати", "п'ять", "туман"; ба - "пані", "улюбленець", "ляпас", "число 3".

Смислорозрізнявальну функцію виконує тональна інтонація. Зокрема, літературна китайська мова оперує системою чотирьох музичних тонів.

У китайській мові можна зустріти феномен омонімічних речень, де значення слів диференціюється виключно тоном, як-от: ма чі ма, ма ман, ма ма ма "Мама їде на коні, кінь їде повільно, мама лає коня".

Грамматичні відношення реалізуються через фіксований порядок слів: вбданї "я б'ю тебе", ні давб "ти б'єш мене"; Мао па гду, гбу бу пї мїо "Кішки бояться псів, пси не бояться кішок".

Грамматичні значення також виражаються за допомогою службових слів та обмеженого використання редуплікації. Сучасна китайська мова частково відходить від чистого кореневого типу, властивого давньокитайській мові, впроваджуючи окремі суфікси для позначення множини, минулого часу тощо.

Помилковим є визначення А. Шлегелем корневих мов як аморфних (безформних). Мовна форма не обмежується лише афіксацією - саме відсутність афіксів створює унікальну формальну специфіку корневих мов [44].

Лінгвістична типологія, або типологія мови, функціонує як галузь мовознавства, що досліджує та систематизує мови світу за їх структурними та функціональними параметрами.

Центральним завданням типологічних досліджень є виявлення та пояснення як спільних характеристик, так і структурного різноманіття світових мов.

У структурі типологічних досліджень виділяють наступні напрямки [69, с.20]:

- якісна типологія: зосереджується на компаративному аналізі мовних систем;
- кількісна типологія: досліджує частотність та поширеність структурних елементів у мовах світу;
- теоретична типологія: забезпечує концептуальне обґрунтування типологічних класифікацій;

- синтаксична типологія: вивчає закономірності словопорядку, морфологічної структури, граматичних категорій та лексичного вибору;
- лексична типологія: аналізує особливості словникового складу мов.

Якісна типологія зосереджується на ідентифікації та систематизації мовних типів і категорій для створення методологічної бази міжмовних порівнянь.

Типологічна система класифікує мови за базовим порядком розташування основних синтаксичних елементів - суб'єкта, дієслова та об'єкта [34]:

- об'єкт – суб'єкт – дієслово;
- об'єкт – дієслово – суб'єкт;
- суб'єкт – дієслово – об'єкт;
- суб'єкт – об'єкт – дієслово;
- дієслово – суб'єкт – об'єкт;
- дієслово – об'єкт – суб'єкт.

Ці моделі позначаються абрєвіатурами на кшталт "СДО". Найпоширенішими виявляються структури СОД та СДО, тоді як конструкції з початковим об'єктом, особливо ОДС, зустрічаються найрідше.

1980-ті роки ознаменувалися переосмисленням взаємозв'язку між мовними характеристиками та географічним розподілом. Дослідники намагались встановити, чи існує кореляція між граматичними структурами мов, що функціонують в одному географічному ареалі.

Окремі мови характеризуються специфічним розщепленням дієслівної форми на допоміжний компонент та інфінітив або частку, між якими розміщуються підмет чи додаток [10, с.25].

Наприклад, у німецькій [54]: *Ich habe einen Fuchs im Wald gesehen* - Я бачив лисицю в лісі; нідерландській: *Hans vermoedde dat Jan Marie aan het leren was om te leren zwemmen*; - Ганс підозрював, що Ян Марі бачив, щоб навчитися плавати; валлійській: *Gwiriad sillafu wedi'i gwblhau*. - Перевірку орфографії завершено.

Водночас лінгвісти вважають, що типологічне розмаїття засноване на неаналітичних часах, тобто наявності в реченні лише одного дієслова або наявності допоміжного дієслова.

У деяких мовах використання ступенів свободи може змінюватися в досить фіксованому порядку, що створює проблему їх класифікації за схемою «...Дієсно-дієслово-підмет», що означає наявність кінцевої кількості

Мови, що мають систему відмінкових форм іменників, характеризуються більшою гнучкістю порядку слів порівняно з мовами, де відмінкові відношення виражаються позиційно або за допомогою прийменників [16].

Для встановлення домінантного типу послідовності необхідно проаналізувати частотність різних типів у головній частині речення з активною нарацією, за умов прагматичної нейтральності, переважно для референтів, що вже згадувалися.

Класичні мови, такі як латинська та грецька, допускають варіації стандартного порядку слів, проте зазвичай такі відхилення використовуються для зміни фокусу висловлювання або підкреслення певного елемента чи контексту.

У поетичних творах цими мовами словопорядок може вільно змінюватися відповідно до метричних вимог.

Ступінь свободи словопорядку варіюється навіть у межах однієї мови: формальні, літературні чи архаїчні варіанти можуть демонструвати більш rigid або вільну структуру порівняно з розмовними формами тієї ж мови.

За відсутності чітких преференцій у описаних умовах, мова характеризується як така, що має "вільний порядок слів".

Особливу складність становлять мертві мови, такі як латинська, давньогрецька та давньослов'янська, оскільки дослідники мають доступ лише до письмових джерел, які часто представлені поетичними, формальними чи архаїчними стилями, що може спотворювати реальну природу мовного узусу.

Повсякденне мовлення Софокла чи Цицерона могло мати більш регулярну граматичну структуру, ніж та, що відображена в їхній писемній спадщині.

Важливою типологічною класифікацією є розмежування номінативно-акузативної та ергативно-абсолютивної схем морфосинтаксичного вирівнювання.

У мовах з відмінковою системою класифікація базується на тому, чи суб'єкт (С) перехідного дієслова маркується так само, як агенс (А) чи пацієнс (П). У мовах без

відмінків, з порядком слів АДП/ПДА, класифікація визначається позицією суб'єкта неперехідного дієслова відносно позиції суб'єкта чи об'єкта перехідного дієслова.

Бікель наголошує на необхідності розглядати ергативність як властивість конструкції, а не мови в цілому [58].

Багато мов демонструють змішані акузативно-ергативні системи. Деякі мови мають два класи перехідних дієслів з різним маркуванням суб'єкта. Інші проявляють ергативність лише за певних умов. Наприклад, у грузинській мові ергативне маркування обмежене невеликою групою дієслів, переважно в перфектних часових формах.

У фонологічній типології досліджується структура та дистрибуція звукових систем світових мов через аналіз частотності різних фонологічних характеристик.

Дослідження вибірки з 637 мов показало, що 62% мають проривні приголосні, тоді як фрикативні наявні лише у 35%. Відсутність опозиції за дзвінкістю часто корелює з відсутністю фрикативів, при цьому проривні присутні в усіх мовах, а фрикативи можуть бути відсутні [29].

Мови світу також різняться за інвентарем фонем - від мінімальних до максимально розширених систем. Спостерігається цікава закономірність: збільшення кількості голосних корелює зі зростанням ймовірності їх походження з фіксованого набору складних вокалічних одиниць.

З понад шестисот досліджених мов лише 26% з малим вокалічним інвентарем мають складні голосні, тоді як серед мов з середнім інвентарем цей показник становить 51%, а серед мов з великим інвентарем - 69%, демонструючи пропорційну залежність.

У 51% досліджених мов спостерігається невеликий інвентар голосних (5-6 фонем). Третина мов має розширений вокалізм. Примітно, що кореляція між розміром вокалічної та консонантної систем відсутня.

Розподіл і співіснування структурних закономірностей у мовах світу є об'єктом квантитативної типології. До основних типів стійких перегородок відносяться [5, с.37].

Переваги, такі як абсолютні й універсали, семантичні відображення та ієрархії.

Кореляції, такі як майданні вибірки.

Мовні універсалиї, це зразки мови, які можна спостерігати. Універсал може бути абсолютним, що означає, що кожна записана мова має цю властивість, або він може бути статистичним, тобто властивість спостерігається в більшості мов або її можна знайти в більшості мов.

Як абсолютна загальність, так і статистична загальність можуть бути необмеженими, тобто вони застосовуються до більшості або всіх мов без додаткових умов. Швидше, вони можуть бути обмеженими, або, іншими словами, значущими. Це означає, що властивість є істинною за певних умов, якщо властивість Y істинна, то X також є істинною.

1.2. Типологія складного речення в китайській мові

Різні різновиди китайської мови називаються «діалектами», що можна перекласти як «регіональні мови», «діалекти» або «різновиди».

У китайській мові розрізняють усні та письмові форми. У Китаї письмова мова вважається єдиною мовою всієї нації, яка називається «китайською».

Терміни «ю» або «хуа» застосовуються до розмовних різновидів, наприклад, мандаринова відомий у Китаї як «ханью» — «китайська мова» або «путунхуа» — «універсальна мова». Але в різних місцях її можуть називати гоюй — «національна мова» або хуаюй — «китайська мова». Термін Хань використовується для позначення китайського народу, і його коріння можна простежити до династії Ханью. Таким чином, китайська мова не тільки відображає багатство та різноманітність мови, але й письма, що відображає культурну історію та розвиток Китаю.

Китайські ієрогліфи використовуються для письма та є символами, які виражають як звук, так і значення. У китайському письмі окремий символ може складатися з одного або кількох символів, кожен символ представляє склад.

Хоча розмовна китайська мова має обмежену кількість типів складів — у північнокитайській їх близько 1700 (порівняно з понад 8000 в інших мовах, таких як англійська), — письмові мови використовують набагато більшу кількість символів,

десятки тисяч. Тому кожен склад може мати кілька ієрогліфів, кожен зі своїм значенням. Такий спосіб написання називається семантичною фонетикою, логофонетикою, морфемою, логограмою або логограмою складів [41].

У літературі про двомовність, вивчення мови та мовний контакт у Китаї автори часто (хоча не однаково) відзначають дихотомію між національними мовами та місцевими діалектами, тобто «діалекти» стосуються меншин, неофіційних, брак стандартизованих і формальних граматики, а також самостійне та усталене письмо.

Зокрема, це те, що мається на увазі, коли йдеться про «просто діалект», наприклад, на відміну від офіційної мови Китаю (якою розмовляють), кантонська мова є «просто діалектом». В інших контекстах (наприклад, у професійній літературі з діалектології) усі різновиди китайської мови, включаючи мандарин, підпадають під поняття «діалект».

Важливим є те, що, всупереч уявній суперечності, мова людей, які проживають на території Китаю, є тибето-бірманською мовою (китайсько-тибетська мовна сім'я), якою вони говорять у Китаї, і є тибето-бірманською мовою.

Понад 1,35 мільярда людей розмовляють китайськими діалектами, і деякі з них більш популярні, ніж інші, особливо щодо носіїв мови. Багато людей вивчають китайську мову в школах Китаю, і це найпопулярніша мова для навчання за кордоном. Понад 939 мільйонів людей говорять мандаринською мовою як рідною мовою, а майже 200 мільйонів людей говорять мандаринською мовою як додатковою [33].

Тому дослідник Лі Девід (2006) розділив діалекти хань на сім категорій [25]:

Китайська мандаринова (розмовляють у північному, північно-західному та південно-західному Китаї), заснована на китайській мові.

У використовується в Шанхаї та провінціях Цзянсу та Чжецзян.

Мова мінь, якою переважно розмовляють у провінції Фуцзянь.

Кантонська, або кантонська мова, в основному поширена в провінціях Гуандун і Гуансі.

Сян, мова, якою розмовляють у провінції Хунань.

Китайська, якою розмовляють у провінції Цзянсі.

Хакка в основному поширені в невеликих анклавах у південних провінціях Китаю, а саме Гуандун, Гуансі, Фуцзянь і Сичуань.

На в'єтнамському діалекті розмовляють 86 633 370 людей у всьому світі, переважно в південному Китаї. У Китаї приблизно 73,8 мільйона носіїв цих діалектів. Ця група налічує понад 12 піддіалектів, у тому числі:

Сей-ї (*seiyāwá* , діалект сійі), піддіалекти якого включають діалект Тайшань (太山语).

Гаоян (*gāoyáng huà* , діалект Гаоян).

У Хуахуа .

Qīn lián huà , *Qīn lián huà* , включає діалект Бейхай.

Gōu lòuhuà , включаючи діалект Юлінь.

Юнсюнь (*Yōng xún huà* , юнсюньський діалект).

Даньчжоуський діалект (*Dān zhōu huà* , даньчжоуський діалект), включаючи чанцзянський діалект (*Changjiang*).

Хайхуа (*Hǎi huà* *Haihua*). До цієї групи відноситься і знаменитий діалект - кантонський. Кантонська також відома як *Guǎngdōng huà* (кантонська/кантонська), *Guǎng fǔ huà* (кантонська / кантонська) або *Yùè yǔ* (кантонська/кантонська), і має багато власних діалектів [18].

Лінгвісти поділяють китайську мову приблизно на сім-десять основних мовних сімей, найбільшими з яких є мандаринська (також відома як північна), кантонська, мінська та кантонська, кожна з яких також містить багато піддіалектів. Наприклад, діалект У включає шанхайський, сучжоуський, ханчжоуський та інші діалекти, які певною мірою сумісні, але він також включає деякі інші діалекти, які насправді не можуть спілкуватися з цими трьома діалектами.

Кантонською мовою розмовляють по всьому південному Китаю. Кантонська мова є стародавнім і престижним китайським діалектом. Хоча кантонська мова стосується Гуанчжоу, цей термін також широко використовується для позначення кантонського діалекту.

На відміну від стандартної китайської мови, в'єтнамський діалект зберігає багато рис середньокитайської мови, включаючи кінцеві рими: P, T, K, M, N і Ng. Він також використовує шість тонів, тоді як мандарин використовує лише чотири. Це важко зрозуміти китайською мовою.

Діалект У названо на честь місця його походження, але нині ним розмовляють переважно в Шанхай на східному узбережжі Китаю. Цими діалектами розмовляють 83 421 190 людей у всьому світі, 83,3 мільйона з яких проживають у Китаї [18].

Хакка, яку часто називають хоккієн, — це китайський діалект, яким розмовляє народ хакка в південному Китаї. Це мелодійна мова з довгою історією. Діалект хакка також широко відомий і сильно відрізняється від місця до місця. Вона також визнана однією з шести офіційних мов Китаю.

Сян належить до китайської мовної сім'ї. Використовується в провінції Хунань, Китай. Зображення по-різному класифікуються за мовою або мовною категорією. Сянський діалект має багато унікальних фонетичних особливостей. Наприклад, він використовує кілька ретрофлексних приголосних, яких немає в інших китайських діалектах. Сіань також має багато унікальних візерунків тонів.

Діалекти китайської мови дуже різноманітні, і їх можна розділити на дві категорії: північні діалекти та південні діалекти. У регіоні дельти річки Янцзи, включаючи Шанхай і Сучжоу, розмовляють північним діалектом У. Зазвичай вони використовуються для більш офіційних випадків і вважаються більш придатними для Ханчжоу та Нінбо. Зазвичай вони використовуються в більш випадкових ситуаціях і вважаються більш розмовними та неформальними.

У найпівденнішій провінції Китаю Гуандун оголошення кантонською мовою передували оголошенням китайською мовою, що викликало масові протести, коли уряд Пекіна хотів змусити телевізійні програми вести лише китайською мовою. Гонконг і Макао, які безпосередньо межують із провінцією Гуандун, також розмовляють кантонською мовою і є одними з небагатьох місць у Китаї, де не поширюються закони мандаринської мови [12, с.128].

Багато китайських діалектів принаймні так само відрізняються один від одного, як і романські мови, і їх слід класифікувати як окремі мови. Проте зараз їх

майже повсюдно описують як діалекти, і оскільки більшість із них розмовляють, а не навчають, немає реального способу навчити їх інакше, ніж на слух або за стандартами занурення. На південному діалекті США говорять у районах на південь від річки Янцзи.

Питання виконання багатокомпонентних складних речень (БСР) у сучасній китайській мові досі відносно маловивчене серед китайських та вітчизняних учених.

В основному даний тип пропозиції аналізується тільки у складі елементарної складнопідрядної пропозиції як один з його типів, що не має унікальних особливостей.

Китайські вчені не врахували структурні та семантичні характеристики БСР у китайській мові, їх місце серед інших комунікативних одиниць, а також можливі можливості та рамки предикативної складності різних моделей БСР у китайській мові.

Однак необхідність удосконалення існуючих методів визначення сутності складної пропозиції в китайській мові та її використання у різних мовних стилях та літературних жанрах визначає актуальність даного дослідження.

Семантична характеристика багатокомпонентних складних речень, що мають зв'язкову синтаксичну структуру, за допомогою якої виражається складність відомих явищ дійсності, найчастіше змушує китайських авторів розвивати мову персонажів своїх творів, а також авторську мову. у вигляді моделей БСР.

Однак, враховуючи складність структури БСР та їх величезну довжину, що виражається у складності базових моделей з додатковими базами предикатів (ПО), іноді виникають труднощі у їх сприйнятті читачем, тому в китайській прозі творів БСР є одна особливість [51]:

- характеризується малою кількістю предикатних одиниць;
- схильністю до використання меншої кількості слів;
- парціальних структур.

БСР зі складно-предметним СО мають складнішу структуру і, хоч і ставляться до конструкцій мовного стилю, в китайських художніх текстах використовуються

значно рідше (16,3% відібраного ілюстративного матеріалу), ніж складно-підрядні СО (73,7). %) [4].

Однак через особливості афіліації китайські письменники-фантасти мають широкі можливості для самовираження за допомогою БСР і складної афіліації ЗІ. У китайській мові БСР здебільшого складається з трьох частин, але також може містити чотири, а в окремих випадках і п'ять предикативних одиниць.

Для більшості творів китайської художньої літератури характерна обмежена лінійно-комбінативна структура. Це означає, що вони характеризуються меншою кількістю компонентів і слів, меншою кількістю узагальнювальних і відособлених речень. Крім того, БСР Китаю базується на складній суб'єктивній структурі з дуже обмеженими кореляціями та зв'язками.

Як ми всі знаємо, читачі в основному розуміють внутрішній світ героя, його почуття, думки та емоції через монологи, але аналіз відібраних матеріалів показує, що БСР має складний СО сюжет і використовує складні форми мислення не тільки в монологічній мові героя, , та мовою автора. Сильна комунікаційна здатність БСР відображається в ідеальній адаптованості їхніх ідей до надання логічних послідовностей та їхніх малих кривих [1].

Частка використання складного БСР у китайських романах не надто висока, а представлені роботи не представляють усіх моделей, що діють у сучасній лінгвістиці.

Відомо, що серед структур із підрядними сполучниками виділяються два типи структур: прислівникові та власнеприслівникові. Поширення підрядних сполучникових структур визначається кількома факторами [57]:

У підрядному реченні кожна комбінація присудків є або лише підпорядкуванням, або лише підпорядкуванням, тоді як у структурі порядкового підпорядкування принаймні один присудок поєднує обидві функції.

Залежні речення мають структуру з двох послідовностей, де одна послідовність є залежною одиницею, а інша послідовність є серією залежних послідовних одиниць або одиниць, які залежать одна від одної та з'єднані наступними зв'язками. Конструкції з послідовною відповідністю мають багаторівневі структури.

Ці два типи структур протиставляються структурними зв'язками між програмами. У першому типі на одному рівні вираження складних речень є принаймні дві процедури, безпосередньо пов'язані з третім типом. У другому лише дві програми безпосередньо пов'язані одна з одною.

У китайській мові РБМ з афіліаціями з'являються частіше, на них припадає 7,7% від загальної кількості БСР і 4,3% звичайних афіліацій [31].

Складнопідрядні речення з СО можна поділити на два типи: односкладні та нечисті [74, с.83]:

До першого типу належать такі три типи домовленостей:

- БСР однорідного підпорядкування;
- БСР рівномірного підпорядкування;
- БСР послідовного підпорядкування.

Контаміновані конструкції складного підпорядкування включають шість типів пропозицій:

- БСР зі зворотним підпорядкуванням;
- БСР з послідовним підпорядкуванням;
- БСР з подвійним, однаковим і однорідним підпорядкуванням;
- БСР з послідовним підпорядкуванням і підпорядкуванням;
- БСР з послідовним підпорядкуванням, БСР з послідовним.

Сучасний китайський використовує лише дві моделі:

- БСР зворотного підпорядкування;
- БСР подвійного підпорядкування.

Розглянемо операційну характеристику виявлених типів БСР у китайських романах, що мають складну суб'єктивну структурну основу.

Відповідно до дослідження, найбільша частка загальних БСР становить 7,3% однорідних субпідрядних БСР.

Особливими формами в системі складних багатокомпонентних речень є складнопідрядні речення з однаковими відношеннями підрядності. Це пов'язано з їх синтаксичним порядком, способами зв'язку та різноманітними семантико-

синтаксичними відношеннями, характерними для складних речень і складнопідрядних речень [17].

За визначенням К. Ф. Шульдю, складнопідрядне речення характеризується тим, що всі його підрядні компоненти рівною мірою визначають структуру головного речення в цілому або його окремих частин. Такі підрядні частини виконують ідентичну синтаксичну роль, належачи до одного типу [3, с.590].

Гомогенність підрядної структури демонструє нерозривний зв'язок між субординацією та її полісемантичністю, формуючи уніфіковані синтаксичні відношення та послідовні взаємозв'язки між компонентами.

Багатокомпонентні складні речення з однорідною залежністю типово формують єдиний структурний блок або субординований комплекс, що функціонує як цілісна система предикативних одиниць. У китайській мові конструкції з гомогенною підрядністю переважно (92%) реалізуються у формі мінімальної трикомпонентної структури.

Наприклад [60]:

他终于有机会买下这三头骆驼，因为他只能用它们换几颗珍珠，或者卖掉十亩土地。 - Нарешті він мав можливість купити цих трьох верблюдів, тому що він міг лише обміняти їх на кілька перлин або продати десять акрів землі.

村里的马因为没有青草，又因为革命的消息传开了，价格立刻就上涨了。- Коні на селі відразу ж подорожчали через відсутність зеленої трави і через те, що поширилася звістка про революцію.

Наведений приклад є класичним трикомпонентним БСР з однорідною належністю. У першому БСР два однорідних підрядних питальних слова підпорядковані головному.

Як зазначалося раніше, у китайській мові спосіб спілкування визначається не сполучниками, а певним інтонаційним оформленням і порядком речень. Коли артикуляція утворює другий рівень двох зв'язків підпорядкування у відкритій структурі, виникає зв'язок обмеження, який передається перерахунком інтонації.

У другому БСР підрядною частиною є підрядна причина зі сполучником боро, який становить лише перше речення. Ці пропозиції поєднуються між собою в розділовому відношенні за допомогою сполучника або сполучника. У третьому прикладі пропозиція також залежить від причини, де сполучник утворює дві предикатні частини [22].

В усіх наведених прикладах речення ставиться постпозиційно до головної частини.

Перший БСР є негнучкою структурою, в якій неможливо змінити порядок через програмне забезпечення через граматичні особливості китайської мови, тобто наявність додаткових проблем.

Другий і третій приклади — гнучкі конструкції БСР. Зміна порядку замовлення на замовлення не порушує правил побудови пропозиції та не впливає на її зміст.

З цієї точки зору особливу увагу слід приділяти РБМ, які мають єдину приналежність і містять мету приєднання. Відомо, що найбільш відмінною рисою синтаксичної будови складних речень, що виражають цільові відношення, є використання в їх складі як союзів, так і спеціальних лексичних елементів як засобів зв'язку частин складного цілого.

Іншою синтаксичною особливістю речень цього структурно-семантичного типу є чітке розмежування цільових асоціацій. Такі умовні сполучники поділяються на дві групи: одні сполучники можуть вживатися в будь-якому порядку частин складносурядного речення, а інші — лише у зворотному порядку складників, тобто в разі підрядного речення після головного речення. Серед мовних матеріалів, які були вибрані, були БСР, що містили два набори цільових асоціацій.

Наприклад [61]:

为了更好地了解你，拉近我们的关系，我请求你花一点时间和我在一起。 -

Щоб краще впізнати тебе та наблизити наші стосунки, тебе я прошу провести зі мною небагато часу.

У цьому БСР залежна пропозиція ставиться після головної пропозиції. Союз 好 і мотивуючого дієслова 让 може використовуватися як спілкування. Таке поєднання унеможливорює перестановку придаткової частини у привід головної частини.

БСР з однорідною приналежністю що складаються з чотирьох 7% ПО зустрічаються в зібраному нами матеріалі значно рідше. Ось деякі приклади [36]:

他根本没有什么惊人的能力，因为家里没有足够的钱，因为他不能上学，他的父母没有时间抚养他。 - У нього взагалі немає дивовижних здібностей, бо в сім'ї не вистачає грошей, а оскільки він не може ходити до школи, батьки не мають часу його виховувати.

Цей однорідний субпідрядний БСР складається із 4 ПО. Друга, третя і четверта частини предикату є однорідними підлеглими причинами. Підрядний союз 因为 вводить лише другий та третій ПО і не існує до четвертого. Порядкові блоки складної пропозиції утворюють відкриту структуру, яке предикативні одиниці пов'язані інтонацією перерахування.

П'ятичастинний БСР з однорідною приналежністю представлений як ізольований випадок:

如果你不再爱我，如果你不想再见面，如果你打算搬家，如果我们没有未来，那么留在这里就没有意义。 - Якщо ти мене більше не любиш, якщо не хочеш більше бачитися, якщо плануєш переїхати, якщо в нас немає майбутнього, то немає сенсу тут залишатися.

Наведений приклад є п'ятикомпонентний БСР з однорідним субпідрядом. Чотири пропозиції ставляться на підставі головної пропозиції. Перше і друге ПО складаються з підрядного прийнятного союзу 既然, який з'єднується з союзним прислівником 那么, що утворює головну пропозицію і утворює складне союзне ціле.

Тому в китайських романах БСР з однорідною підпорядкованістю представлена трьома варіантами моделі, а саме трикомпонентної, чотирикомпонентної та п'ятикомпонентної БСР, серед яких трикомпонентна структура є домінуючою.

К.Ф. Шульжук підкреслює, що серед усіх варіантів складнопідрядних багатокomпонентних речень саме структури з однорідною підрядністю демонструють найбільший експресивний потенціал. Це пояснюється тим, що однорідне підпорядкування в художніх текстах створює чітку ієрархію. Градаційне розташування цих компонентів та їх синтаксична автономність підсилюють емоційне забарвлення та виразність тексту [50, с.167].

Другим типом субординативних конструкцій є багатокomпонентні складні речення з неоднорідною підрядністю, що становлять 2,1% випадків.

За визначенням Г. Ф. Калашнікової, неоднорідне підпорядкування являє собою "...тип підрядного зв'язку, який одночасно відображає у мисленні та мовленні взаємозв'язки між суттєвими елементами складної ситуації через виокремлення двох чи більше різнорідних ознак у частині складної ситуації" [9, с.26].

Структурна організація такого підпорядкування характеризується відсутністю варіативності, тобто поняття моделі та варіанта є взаємовиключними.

Щодо семантики багатокomпонентних складних речень з неоднорідною підрядністю, дослідники відзначають, що кожен компонент відображає окремий фрагмент реальності та його взаємозв'язки.

Таким чином, речення з неоднорідною підрядною структурою спрямовані на виділення та репрезентацію різнопланових характеристик фрагментів дійсності.

Різнотипні зв'язки між предикативними одиницями сприяють максимальному розширенню, конкретизації та деталізації трансльованої інформації.

Ключова відмінність між гетерогенним та гомогенним підпорядкуванням полягає в тому, що підрядні частини зазвичай мають різне загальне значення, різні синтаксичні функції, різні способи зв'язку та характеризуються дистантним розташуванням.

Підрядний компонент формує з головним тісну структурно-семантичну єдність.

У китайській мові умовні конструкції характеризуються слабким семантичним зв'язком з головною частиною та препозитивним розташуванням. Розглянемо особливості конструкцій з неоднорідною підрядністю.

你走后我也会走，因为一个人在这里太无聊了。 - Я піду після того, як ти підеш, бо тут надто нудно одному.

听了这话，他再也不想帮忙了，因为这个官员太恶心了。 - Почувши це, він більше не хотів допомагати, бо чиновник був такий огидний.

Підпорядницькі союзи боротьби з'єднуються один з одним. Перше ПО – це час умовного способу, що складається з суфікса以后. Воно має мале смислове відношення до підлягає і відноситься до складного блоку умовного способу [56].

阿圭虽然答应了，但不知道他有没有放在心上。 - Хоча А-К'ю погодився, я не знаю, чи він прийняв це близько до серця.

У цьому БСР з неоднорідним підпорядкуванням перше ПО є прийнятним словом підпорядкування і утворюється підпорядним союзом 虽然. Головна пропозиція та підрядне підрядне пояснювальне більш тісно пов'язані між собою, утворюючи структурно-семантичний комплекс.

为了吃好喝好，他装病，好像得了坐骨神经痛。 - Щоб добре поїсти і попоти, він прикинувся хворим, ніби в нього ішіас.

У наведеному прикладі блок складається з другого і третього, які утворюють складну пропозицію з підпорядкованою порівняльним порівнянням. Умовний спосіб модифіковано складною конструкцією спілки, 像 ... 似的. Перше ПО - цілеспрямований умовний спосіб, утворене союзом 为了 [40].

如果你不同意，那我再给你解释一下，因为我有命令要咨询你。 - Якщо ви не згодні, то я вам ще раз поясню, бо маю наказ проконсультувати вас.

У цьому БСР перший ПО є залежною умовною пропозицією та з'єднується з головною пропозицією через складний союзний комплекс要是 ... 的话. Третій ПО, причина умовного способу, утворена 因为. Існує неоднозначність щодо поділу частин пропозиції, оскільки з точки зору структури БСО другий та третій ПО розбиті на частини, а з семантичної точки зору – перший і другий ПО [20].

Як бачимо, у китайської БСР з різнорідним підпорядкуванням існують різні манітські зв'язки між частинами присудка, що дозволяє автору докладніше описати ситуацію.

Слід зазначити, що в українській мові БСР з різнорідним підпорядкуванням виділяють три типи підпорядкування: загальне підпорядкування, артикльне підпорядкування та змішане підпорядкування. За нашими спостереженнями, китайці мають ці три типи характеристик. Візьмемо приклад БСР з гетерогенними залежностями, що містить загальні типи залежних речень [63, с.584]:

他选择在小马进来时轻轻推她一下. - Він вибрав момент, щоб підштовхнути поні, коли вона увійшла.

Розглянемо приклад БСР з явним типом умовного способу:

梅林不明白为什么它如此重要, 但她知道它有效. - Мерлін не розуміє, чому це так важливо, але вона знає, що це працює.

У цьому прикладі ми бачимо явне неоднорідне підпорядкування, залежна пояснювальна пропозиція якого належить однорідному присудку: 不明白 – не розуміла, 而知道 - але вона знає.

Наведемо приклад гетерогенної залежної БСР із залежними пропозиціями змішаного типу [35]:

这些小子虽然年纪还小, 但都知道他是个坏人. - Хоча ці хлопці ще молоді, вони всі знають, що він погана людина.

当我到达办公室时, 一位讨厌的接待员让我等一下. - Коли я прийшов до офісу, неприємна секретарка сказала, що мені слід почекати.

Як ми вже вказували, БСР із послідовними залежностями відносяться до незабруднених БСР зі складними залежностями. Число цих структур у китайській мові не таке велике, як придаткових речень, становлячи лише 4,3% від загальної кількості БСР.

Як зазначають дослідники, відмінністю цих структур і те, що з підлеглих структур виконує розширену функцію, тобто є одночасно і первинним, і підлеглим.

Шульжук визначає послідовно залежну БСР як структуру, в якій тільки перша підрядна частина має пряме, безпосереднє відношення до синтаксично незалежної головної частини, а кожна наступна підлегла синтаксично залежить від попередньої.[59, с.383]

У китайських романах найчастіше використовуються речення, що містять дві послідовно додаткових речення, становлячи 89% від загальної кількості послідовно додаткових речень.

У БСР послідовного підпорядкування підпорядкованому слову першого рівня підпорядкування надається особливий статус, оскільки воно передбачає структуру підпорядкування другого рівня, тобто утворює структуру з послідовним підпорядкуванням.

За правильним міркуванням К. Ф. Шульжука, послідовно-підлеглі структури завжди мають цілком певну кількість рівнів членства: у трикомпонентній структурі - два, у чотирикомпонентній - три, у п'ятикомпонентній - чотири, тобто кількість рівнів членства завжди на одиницю менше від кількості компонентів.

Давайте розглянемо приклад БСР, що має постійну підлеглу функцію у китайських романах.

他一定知道，我不相信，因为他骗了我好几次。 - Він повинен знати, я не вірю цьому, тому що він кілька разів мені брехав.

У цьому трикомпонентному БСР з послідовним підпорядкуванням підрядним першого рівня є пояснювальне підпорядкове слово, яке в першу чергу протилежне підпорядковій причині підпорядкування другого рівня (утвореному підрядним союзом 因为) [37].

祖父告诉我，这对她来说太困难了，以至于她一句话也说不出。 - Дідусь - мені розповідав, що їй було так важко, що вона не могла сказати жодного слова.

У цьому прикладі перше ПО є основним ПО, а друге - пояснювальним підлеглим ПО. Другий ПО підпорядкований своєю мірою та ступенем підпорядкування, що є другим рівнем підпорядкування, формалізованим структурною часткою得. [28].

我仍然爱她，尽管她没有注意到我，但她的父母突然对她生气了。 - Я все ще люблю її, хоча вона мене не помічає, раптом батьки на неї розгніваються.

У цьому БСР з послідовним підпорядкуванням, що складається з трьох компонентів, першим рівнем підпорядкування є припустимий умовний спосіб, утворений союзом 虽然. Це першопричина, пов'язана з підлеглою причиною другого ступеня підпорядкування, утвореною союзом 为了.

Слід зазначити, що у всіх розглянутих БСР додаткові пропозиції розташовуються після головного. На першому рівні підпорядкування домінує інтерпретативне підпорядкування. На другому рівні використовуються переважно підлеглі детермінанти: причини та цілі.

Трикомпонентна модель домінувала в 97,5% БСР із послідовними залежностями. Однак аналіз відібраного матеріалу показує, що чотиричастковий БСР працює в окремих випадках у китайських літературних текстах, таких як [42]:

我知道，如果你想再见到他，他一定会来取悦你。 - Я знаю, що якщо ти захочеш побачити його ще раз, він прийде порадувати тебе.

У цьому чотирикомпонентному БСР додаткові компоненти утворюють блок трьох блоків. Перший ПО є основним ПО для другого, утвореного умовним союзом. При вставці другого ПО є друга залежна умова, яка є первинною умовою, пов'язаною з третьою залежною метою, до якої приєднується з'єднання цілей.

Як зазначив К.Ф. Шульжук стверджував, що семантико-синтаксичні відносини в послідовно-підрядних реченнях теоретично рівноправні: домінуючою частиною завжди є відношення між абсолютно незалежною головною частиною та додатковою частиною першого рівня, при цьому інші відносини віднесені до неї. У пропозиціях із послідовним підпорядкуванням знання ситуації збільшується «вглиб», тоді як можливість ускладнення присудка обмежується [77, с.218].

Як показано в проаналізованих матеріалах, серед шести існуючих контамінацій БСР зі складними умовними структурними основами в китайській мові відзначені лише БСР із зворотним підпорядкуванням та БСР із подвійним підпорядкуванням.

Режим зворотного субпідряду БСР становить 5,1% загального обсягу БСР. Особливістю цієї моделі є смисловий зв'язок додаткового речення з двома головними реченнями. «Як структура, що широко використовується для координації будь-якого виду підпорядкування, використовується складна порядкова пропозиція, що використовує відкриту структуру з одночасним або хронологічним значенням». [71, с.30]:

就连卫新也不是这个世界的人，但他想了解更多，而且他也从来没有伤害过任何人。 - Навіть Вей Сінг не з цього світу, але він хоче знати більше, і він ніколи нікому не завдавав шкоди.

У цьому прикладі трикомпонентного БСР зі зворотним підпорядкуванням - підрядна частина перебуває у прийменнику і підпорядковується обом головним частинам одночасно, що створює розімкнений структурою складний блок, з'єднаний сполучним союзом也.. Умовний спосіб є прийнятним умовним способом, тобто формальним умовним союзом 哪怕.

如果他早点下班，他一定会赶上去看小李的。 - Якщо він рано піде з роботи, він обов'язково наздожене і побачить Сяо Лі.

У цьому тричастинному БСР із зворотним підпорядкуванням умовно-додаткову пропозицію підпорядковується двом головним пропозиціям за допомогою умовного союзу假如. Складний послідовний блок і двох основних пропозицій у замкнутої структурі, пов'язаних відносинами часових рядів [2].

当我们选择路线时，太阳升起，微风徐徐。 - Сонце зійшло, і віяв легкий вітерець, поки ми вибирали маршрут.

У цьому прикладі умовний спосіб підпорядковано двом головним частинам, а дві головні частини підпорядковані двом підлеглим головним частинам з допомогою чинного слова 时. Дві головні пропозиції утворюють складний блок послідовності з відкритою структурою та пов'язані між собою ставленням тимчасової послідовності та спілкою而.

如果找不到旅馆，我们就只能在露天过夜了，梅琳肯定会担心的。 - Якщо він не зможе знайти готель, то нам доведеться ночувати просто неба, і Мей Лінг напевно буде хвилюватися.

У трикомпонентному БСР із показаним зворотним підпорядкуванням залежна умова утворюється умовною спілкою 要是. Комплексні блоки утворюють відкриту структуру, в якій предикативні одиниці з'єднуються сполучними спілками та відносинами одночасності [23].

Слід зазначити, що у всіх представлених реченнях БСР зі зворотним підпорядкуванням додаткова частина перебуває у привід двох головних елементів. Як зазначив Г. Ф. Калашніков, у таких пропозиціях головна пропозиція завжди пов'язана [11, с.448].

Тому ознака лінійного контакту злитих компонентів може бути використаний як один з критеріїв для розрізнення складних злитих пропозицій з відносинами підпорядкування і БСР зі зворотними відносинами підпорядкування, де злиті компоненти можуть бути лінійно-контактними, так і віддаленими.

Триадичні структури завжди взаємопов'язані, тим більше що вони є відкритими структурами, що мають одночасне або хронологічне значення.

Серед контамінаційних конструкцій зі складною умовною структурною основою у нашій вибірці лінгвістичних матеріалів найменш представлені БСР з подвійним підпорядкуванням (що становлять 0,5% від загальної кількості БСР). Це модель БСР, яка представляє як однорідний субпідряд, так і гетерогенний субпідряд, наприклад:

当我回来的时候，他们默默地看着对方，因为他们吵架了，没有人愿意先和好。 - Коли я повернувся, вони мовчки презирнулися, бо посварилися і ніхто не хотів першим помириться.

Час утворюється у прийменнику перед головною пропозицією. Третя і четверта додаткові причини розташовуються після основної причини і з'єднуються з ними підрядним союзом 的时候. Складний блок порядкових речень утворює

замкнуту структуру, предикатні одиниці якої пов'язані союзом 因为 та причинними відносинами [53].

在我替他们买到了票以后，他们说票已经买好了，他们晚上八点就出发。 -

Після того, як я купив їм квитки, вони сказали, що квитки куплені і о 20:00 поїдуть.

У наведеному прикладі перше РО знаходиться в підрядному часі, у прийменнику головного речення. Часові відношення утворюють сполучні прислівники та післявідмінки 在...以后. Третій і четвертий РО — це прислівникові пояснювальні підрядні способи, розташовані в постпозиції головного речення, утворюючи складний послідовний блок, предикативні частини якого пов'язані між собою за допомогою прислівника, що виконує роль сполучника 就 [45].

Таким чином, БСР зі складною структурною основою постає як модель з підпорядкуванням та послідовним підпорядкуванням, що включає в основному 99% трьох та чотирьох ПО.

Порівнявши моделі із загальними та послідовними залежностями за допомогою структурних зв'язків між програмним забезпеченням, БСР з членством першого рівня два ПО безпосередньо підключені до третього рівня, тоді як у БСР з послідовним з'єднанням тільки два ПО безпосередньо пов'язані один з одним.

У складних структурах залежностей існує чотири типи залежностей. При однорідному підпорядкуванні блокування пропозицій може спостерігатися, якщо іншим однорідним пропозиціям передують такий самий союз чи факультатив.

Найчастіше щонайменше 92% трикомпонентних структур є структури однорідної власності. Найчастіше умовний спосіб стоїть після головної частини. У багатомовному способі БСР найчастіше використовується змішана багатоумовна структура, при якій семантично неважливі допоміжні слова заповнюють головну пропозицію умовного прислівника. Найпоширеніший тип послуху в змішаному гетерогенному послуху - це послух + час, умова або причина послуху [76, с.418].

Подальші дослідження ми бачимо функції БСР зі складним умовним способом СО в науковому, публіцистичному, розмовному стилях мовлення, сумісності типів умовного способу в різних моделях, їх стилістичних можливостей та функцій у

художніх текстах. Перспективним є також вивчення того, як конкретні типи речень співвідносяться з іншими мовами з урахуванням етнопсихологічних особливостей носіїв.

Висновок до 1 розділу

Лінгвістична типологія мови, це розділ мовознавства, який вивчає та класифікує мови на основі їх структурних і функціональних особливостей.

Опис та пояснення спільних рис й структурної різноманітності мов світу, є головною метою типології.

Мовні універсалії - це закономірності, які можна побачити з лінгвістичної точки зору.

Універсал може бути абсолютним, що означає, що кожна записана мова має таку особливість, або він може бути статистичним, що означає, що ця особливість є або ймовірно спостерігатиметься в більшості мов.

Як абсолютна загальність, так і статистична загальність можуть бути необмеженими, тобто вони застосовуються до більшості або всіх мов без додаткових умов. Швидше, вони можуть бути обмеженими, або, іншими словами, значущими. Це означає, що властивість є істинною за певних умов, якщо властивість Y істинна, то X також є істинною.

Функціональна проблематика багатокомпонентних складних речень (БСР) у сучасній китайській мові все ще залишається актуальною для китайських і вітчизняних науковців.

У більшості випадків речення цього типу аналізуються як частина основного складного речення в одному з його варіантів, що не має властивих йому специфічних ознак.

Китайські вчені не враховували структурно-семантичні особливості китайських БСР, їх статус серед інших комунікативних одиниць, потенціал предикативного ускладнення та рамки різних моделей китайських БСР.

Однак потреба у вдосконаленні сучасних методів розуміння природи складних речень у китайській мові та їх використання в різних мовних стилях і літературних жанрах визначає актуальність цього дослідження.

Подальші дослідження ми бачимо функції БСР зі складним умовним способом СО в науковому, публіцистичному, розмовному стилях мовлення, сумісності типів умовного способу в різних моделях, їх стилістичних можливостей та функцій у художніх текстах. Перспективним є також вивчення того, як конкретні типи речень співвідносяться з іншими мовами з урахуванням етнопсихологічних особливостей.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТИПОЛОГІЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Структурно-семантичні особливості багатокomпонентних складних речень у сучасній китайській мові

У сучасній китайській мові багатокomпонентні складні речення демонструють специфічні структурно-семантичні характеристики, які визначаються особливостями граматичної системи та природою логіко-семантичних відношень між компонентами. Такі синтаксичні конструкції можуть містити множинні підрядні елементи, що реалізують різноманітні функціональні відношення: каузальні, темпоральні, кондиціональні, фінальні чи концесивні.

Домінантною структурною рисою виступає строга регламентація розташування компонентів, яка відображає логічні взаємозв'язки між частинами речення. Наприклад, у китайській мові каузальні відношення традиційно реалізуються через фіксовану послідовність: спершу подається причина, за якою слідує наслідок. Такі зв'язки маркуються спеціальними сполучниками, як-от 因为 (yīnwèi, "через те, що") та 所以 (suǒyǐ, "тому").

У семантичному аспекті кожен елемент багатокomпонентної конструкції несе окреме смислове навантаження, що інтегрується в загальний зміст. Підрядні компоненти формують ієрархічну структуру з різними рівнями підпорядкування, створюючи багат шарові конструкції зі складними залежностями. Це забезпечує не лише інформаційну деталізацію, але й акцентуацію ключових елементів повідомлення.

Особливістю китайської мови є відсутність відмінкової системи та узгодження між лексемами, що уможлиблює конструювання речень з вищим ступенем абстракції. Це розширює можливості для вираження складних концептів через позиційні та лексичні засоби, а не морфологічні модифікації.

Отже, багатокomпонентні складні речення сучасної китайської мови характеризуються поєднанням регламентованого порядку елементів, семантичною

щільністю компонентів та структурною гнучкістю, що дозволяє ефективно передавати складні логічні та причинно-наслідкові взаємозв'язки.

Аналіз багатоконпонентних складних речень у сучасній китайській мові є ключовим для розуміння синтаксичних та семантичних особливостей цієї мовної системи. При їх дослідженні виявляється ряд специфічних структурно-семантичних характеристик.

1. Структурні особливості:

- Порядок компонентів. У китайській мові порядок слів є відносно жорстким. Важливо дотримуватися канонічного порядку "підмет – присудок – додаток", проте в багатоконпонентних реченнях можливі відхилення, особливо з урахуванням ролі контексту.

- Синтаксичні зв'язки. Компоненти в багатоконпонентних реченнях можуть бути пов'язані за допомогою сполучників (наприклад, "和" [hé] – "і", "但是" [dànshì] – "але") або інших засобів (наприклад, вставних конструкцій). Також, іноді синтаксичний зв'язок є інтуїтивно зрозумілим завдяки контексту або логічному зв'язку компонентів.

2. Семантичні особливості:

- Відношення між компонентами. Багатоконпонентні речення можуть виражати причинно-наслідкові, часові, умовні, цільові відносини та інші семантичні зв'язки. Важливо розрізняти ці відношення, оскільки вони часто вказують на смисловий зв'язок між частинами речення.

- Ієрархія значень. У китайських багатоконпонентних реченнях часто виділяють головне і підпорядковане значення, де основна думка міститься в одній частині, тоді як інша частина уточнює або пояснює її.

3. Типи багатоконпонентних речень:

- Складнопідрядні речення. У цих реченнях одна частина підпорядковується іншій, виражаючи, наприклад, умову або причину.

- Складносурядні речення. У цих реченнях частини рівноправні та пов'язані сурядними сполучниками.

4. Лексико-граматичні маркери. Важливу роль відіграють лексичні одиниці, які вказують на семантичний зв'язок між частинами речення (наприклад, "因为" [yīnwèi] – "тому що", "虽然" [suīrán] – "хоча").

За визначенням К.Ф. Шульжука, складнопідрядні речення з однорідною супідрядністю представляють собою конструкції, де підрядні компоненти рівноцінно характеризують або головну частину в цілому, або один з її елементів. Ці підрядні частини виконують тотожну синтаксичну функцію, належачи до однієї категорії [Shul'zhuk 1986]. Така однорідна супідрядність характеризується міцним взаємозв'язком підрядних елементів завдяки їх семантичній єдності, однаковій синтаксичній ролі та сурядним відношенням між ними.

Типовою рисою багатоконпонентних складних речень з однорідною супідрядністю є формування єдиного блоку підрядних частин, що функціонує як цілісна система предикативних одиниць. У китайській мові переважна більшість (92%) таких конструкцій реалізується у мінімальній трикомпонентній формі. Наприклад:

他终于有了机会买到这三匹骆驼，因为只能换几颗珍珠或者他能卖十亩地 [Lao She 1998, 67]. 'Нарешті в нього з'явилася можливість придбати три-чотири верблюди, оскільки він міг або обміняти кілька перлин, або продати десять му землі'.

农村里的马都马上长了价钱，因为缺青草，因为革命的消息传出来了 [Lao She 1998, 15]. 'Ціни на коней у селі різко зросли, через нестачу свіжої трави та через поширення революційних чуток'.

Наведені приклади демонструють класичні трикомпонентні конструкції з однорідною супідрядністю. У першому випадку два однорідних з'ясувальних підрядних підпорядковуються головному реченню. Варто зазначити, що в китайській мові зв'язок між головним і з'ясувальним підрядним реченнями забезпечується не сполучниками, а інтонацією та позиційним розташуванням предикативних одиниць. На другому рівні членування між підрядними частинами, що формують відкриту структуру, встановлюються єднальні відношення через перелічувальну інтонацію.

У другому прикладі підрядні частини виражають причинові відношення зі сполучником 因为, який маркує лише перше підрядне речення. Підрядні поєднані розділовими відношеннями за допомогою сполучника 或者. У третьому випадку причинові підрядні марковані сполучником 因为 в обох предикативних частинах. Усі підрядні компоненти розташовані в постпозиції щодо головної частини.

Перша конструкція демонструє негнучку структуру, де через специфіку китайської граматики (наявність додаткових з'ясувальних) неможлива зміна послідовності предикативних одиниць. Друга і третя конструкції характеризуються структурною гнучкістю, де зміна порядку компонентів не порушує граматичних норм і не впливає на семантику.

Таким чином, дослідження багатоконпонентних складних речень у сучасній китайській мові розкриває їх структурно-семантичну специфіку та демонструє різноманітність засобів вираження складних концептуальних зв'язків.

2.2 Синтаксис складного речення в українській та китайській мовах

Дослідження складних речень становить фундаментальний напрямок українського мовознавства. Такий аналіз дозволяє розкрити специфіку структурної організації складних синтаксичних конструкцій, дослідити їхню внутрішню будову та визначити їхню роль у формуванні змістового та комунікативного потенціалу мови.

Хронологія вивчення складних речень в українській мові охоплює декілька періодів. Початковий етап систематичного дослідження припадає на ХІХ століття, коли з'явилися перші граматичні описи, що окреслили проблематику функціонування та структурної організації складних речень.

ХХ століття позначилося поглибленим аналізом складних синтаксичних конструкцій. Дослідники зосередилися на вивченні типології та структурних моделей складних речень, їхньої комунікативної функції та взаємодії з іншими мовними

рівнями. Матеріалом дослідження слугували різножанрові тексти - від художніх до публіцистичних.

Сучасні дослідження синтаксису складного речення базуються на попередніх напрацюваннях та характеризуються інтегративним підходом, поєднуючи граматичний, семантичний, психолінгвістичний та стилістичний аспекти аналізу.

Розуміння природи складних речень має не лише теоретичне, але й практичне значення, сприяючи розвитку комунікативної компетенції та вдосконаленню навичок текстового аналізу.

У сучасній синтаксичній теорії складне речення розглядається як одна з трьох базових синтаксичних одиниць, поряд із словосполученням та простим реченням.

Систематичне вивчення складних речень розпочалося відносно пізно - у XX столітті. У синтаксичних працях кінця XIX - початку XX століть складні конструкції не виділялися як окрема синтаксична категорія.

Термін "речення" початково застосовувався лише до монопредикативних конструкцій. Складне речення трактувалося як комбінація простих речень.

Інтенсифікація досліджень складного речення припадає на другу половину XX століття. Попри визнання складних речень як окремих синтаксичних одиниць, їхні дефініції досі містять певні суперечності.

Парадоксальним є використання терміну "речення" як для цілісної складної конструкції, так і для її складових. Розглянемо деякі визначення.

Складне речення традиційно визначається як поєднання двох чи більше простих речень у граматично організовану структуру. Шкільна граматики подає подібні дефініції.

Вирішення цих термінологічних суперечностей можливе через чітке розмежування синтаксичних аспектів. Складні речення протиставляються простим на рівні формально-граматичної організації.

Фундаментальною ознакою простого речення є монопредикативність, тоді як складне речення характеризується поліпредикативністю.

Отже, складне речення визначається як синтаксична одиниця, що складається з предикативних частин, об'єднаних системою синтаксичних зв'язків та відношень.

Різноманітність поліпредикативних структур породжує питання про межі між складним реченням і текстом. Порівняймо [64, с.383]:

- "Чим далі в ліс, тим більше дров"
- "Готуй влітку сани, а взимку воза"
- "Тварина не знає ні подвигу, ні злочину; до речі, не знає і самогубства"

Перші дві конструкції безсумнівно належать до складних речень. Статус третьої конструкції як цілісної одиниці викликає дискусію. Перші два приклади, на відміну від третього, демонструють жорстку структурну організацію компонентів.

У першій конструкції використовується біномінальна структура з компаративними формами ("далі"- "більше") для вираження порівняльних відношень. Приклад: "Чим довше триває розмова, тим більше зростає тривога".

Друга конструкція базується на використанні сполучника "а" та лексичних антонімів: "літо" - "зима", "сані" - "віз", які формують опозиційні відношення.

Третя поліпредикативна структура демонструє слабкий синтаксичний зв'язок. Єдиним засобом когезії виступає вставне слово "до речі", що створює асоціативний зв'язок між компонентами. Ці компоненти можна трансформувати в окремі предикативні одиниці (розділивши їх крапкою), що неможливо для перших двох конструкцій.

Це дозволяє встановити демаркаційну лінію між складним реченням і текстом як структурними одиницями.

Дослідження китайської граматики активно розвивається з ХХ століття. Значний внесок у цю галузь зробили такі лінгвісти як Ван Лі, Чжао Юаньжень, Лю Шуйсянь, Лу Шусян, Лі Цзісі та Лі Цзіньсі [24].

Порівняльне вивчення граматики китайської та української мов залишається актуальним дослідницьким напрямком.

За концепцією Чжао Юаньчженя, синтаксис являє собою специфічну структурну систему мови, що виявляється через аналіз безпосередніх складників. Автор виділяє базові конструктивні типи: суб'єктно-предикатні, атрибутивні, обставинні, об'єктні та серійні дієслівні [8, с.96].

Китайська та українська мови демонструють фундаментальні відмінності в структурі, графіці та інших аспектах. За генеалогічною класифікацією вони належать до різних мовних родин: українська - до індоєвропейської, китайська - до сино-тибетської.

Типологічно українська мова належить до флективних мов, де граматичні відношення реалізуються через морфологічні модифікації на рівні словосполучень і речень.

Китайська мова відноситься до ізолюючого типу, де морфема виступає мінімальною значущою одиницею, здатною самостійно виражати предметні, процесуальні та атрибутивні значення.

Основними засобами синтаксичного зв'язку в китайському реченні є порядок слів, службові слова та інтонація.

Більшість граматичних проблем пов'язана з інтерпретацією синтаксичної структури та комунікативної семантики речень.

Синтаксис досліджує комбінаторику мовних одиниць на різних рівнях - від словосполучення до тексту.

Китайське словотворення базується не на флективних механізмах, як в українській мові, а на поєднанні повнозначних морфем. Кожна морфема займає фіксовану позицію та має стабільне значення.

В. Виноградов трактував речення як мінімальну комунікативну одиницю з інтонаційно-граматичною організацією.

Сучасна дефініція складного речення в українській мові базується на визначенні В. А. Білошакової, яка характеризує його як об'єднання предикативних одиниць, пов'язаних синтаксичними відношеннями, організованих за певною структурною схемою та призначених для реалізації комунікативної функції [13, с.645].

Складні речення поділяються на сполучникові та безсполучникові. Безсполучникові конструкції характеризуються відсутністю експліцитних граматичних маркерів, оскільки відношення між частинами виражаються комунікативними засобами, а не граматичними сполучниками.

В українській мові сполучникові складні речення охоплюють складносурядні (СС) та складнопідрядні (СП) конструкції. СП виражають ієрархічні відношення між головною та підрядною частинами.

Специфікою складних речень у китайській мові є наявність двох або більше предикативних центрів. При спільному підметі для кількох присудків він може елімінуватися.

За характером синтаксичного зв'язку китайські складні речення диференціюються на складносурядні (СС) та складнопідрядні (СП). Сполучники можуть бути моносилабічними або бісилабічними залежно від інтонаційного оформлення. СС конструкції складаються з рівноправних частин, тоді як СП включають головну та підрядну частини [6, с.200].

Міжмовні структурні відмінності створюють специфічні перекладацькі труднощі.

Наприклад, українські дієприслівникові та дієприкметникові звороти не мають прямих відповідників у китайській мові, тому при перекладі їх трансформують у прості речення.

Успішний переклад вимагає глибокого розуміння граматики вихідної мови, знання особливостей цільової мови та уваги до синтаксичних зв'язків у реченнях.

Перекладацькі складнощі виникають через відсутність певних синтаксичних структур або їх відмінності в обох мовах. Оскільки кожна мова має унікальні моделі мовленнєвої діяльності, які неможливо точно відтворити іншою мовою, перекладач повинен знаходити функціональні еквіваленти для передачі змісту.

2.3 Структурні відмінності складного речення від простого в сучасній китайській мові

Складні речення китайської мови характеризуються специфічними типологічними та структурними ознаками. Основні характеристики включають [66, с.378]:

Монолітність структури: китайські складні речення часто формуються шляхом поєднання двох або більше простих речень без експліцитних синтаксичних маркерів чи сполучників. Зв'язок між компонентами реалізується через контекст, позиційне розташування та інтонаційне оформлення.

Паралелізм конструкцій: характерною рисою китайських складних речень є структурний паралелізм, коли компоненти демонструють подібність граматичної чи синтаксичної організації, створюючи ефект симетрії та збалансованості.

Домінування координативних зв'язків: китайська мова відзначається широким використанням сполучників координації, таких як "和" (hé - "і"), "或" (huò - "або"), "但是" (dànshì - "але") для об'єднання компонентів у складні конструкції.

Тема-рематична організація [46]: китайським складним реченням властива чітка тема-рематична структура. Тематичний компонент, виражений іменником, реченням чи вступною конструкцією, передусє ремі, організовуючи інформаційний потік.

Розвинена система модифікаторів [47]: китайська мова активно використовує розширені модифікатори (прикметники, прислівники, атрибутивні конструкції) для деталізації та конкретизації змісту.

Такі структурні особливості відображають унікальний синтаксичний підхід китайської мови до організації інформації. Розуміння цих характеристик сприяє ефективній комунікації.

Дослідження порядку слів у китайських складних реченнях виявляє цікаву особливість: хоча мова не має абсолютно фіксованого порядку слів, вона дотримується певних структурних моделей для забезпечення зрозумілості.

Важливу роль відіграють сполучники, що виражають різні семантичні відношення: причинно-наслідкові, умовні, гіпотетичні. Дослідження демонструють багатство сполучникової системи китайської мови та її вплив на інтерпретацію складних речень.

Структурно-типологічні особливості китайських складних речень відображають культурні та світоглядні аспекти мовної системи, зокрема принципи колективізму та ієрархічності суспільства, що проявляється в організації інформації.

Розуміння структури та типології складних речень китайської мови має фундаментальне значення для опанування мовними ресурсами, вдосконалення комунікативних навичок та розширення лінгвістичних горизонтів.

Вивчення складних речень базується на розумінні простих конструкцій та вмінні диференціювати їх у тексті. Li & Thompson 1981 описали базову структуру китайського розповідного речення як послідовність SVO (Subject-Verb-Object: Суб'єкт-Предикат-Об'єкт) [4].

Специфічною рисою китайського синтаксису є особлива роль підметового компонента, що базується на принципі тематичної релевантності - розмежуванні теми та реми висловлювання.

Історичний розвиток мови продемонстрував можливість варіювання порядку слів при збереженні структурної чіткості. Визначення синтаксичної функції ускладнюється відсутністю морфологічних показників, тому позиція морфеми в реченні стає ключовим фактором ідентифікації члена речення.

Китайське речення включає шість членів: підмет, присудок, додаток, означення, обставину та доповнення, які організуються відповідно до їх граматичних функцій.

За кількістю предикативних центрів китайські речення поділяються на прості (单句) та складні (复句). Базовим поняттям виступає "клауза" - мінімальна предикативна одиниця, що в українській та китайській граматичній традиції відповідає предикативному центру [7, с.38].

Просте речення характеризується наявністю одного предикативного центру та виконує специфічні комунікативні функції. Виділяють три типи простих розповідних речень:

- з дієслівним присудком;
- з прикметниковим присудком (описові);

– з іменниковим присудком.

Складне речення формується об'єднанням двох або більше предикативних центрів через сурядний або підрядний зв'язок.

Базова класифікація складних речень включає складносурядні (联合复句 liánhé fùjù), складнопідрядні (偏正复句 piān zhèng fùjù), безсполучникові та комплексні конструкції. За наявністю сполучників розрізняють сполучникові та безсполучникові речення [27].

У складнопідрядних реченнях (СП) підрядна частина не має комунікативної самостійності в межах цілісної конструкції.

Складносурядні речення (СС) характеризуються формальною рівноправністю частин, які, проте, не можуть функціонувати окремо для вираження повної думки. У структурі СП головна та підрядна частини перебувають у відношеннях взаємозалежності: головна частина неповна без підрядної, а підрядна не може існувати автономно.

З граматичної точки зору компоненти складного речення містять ті ж елементи, що й просте речення (підмет, присудок, додаток), але відрізняються їх неповнотою у складі цілісної конструкції.

Розглянемо приклади [19, с.493]: 昨天我们参观了故宫 - "Вчора ми відвідали Заборонене місто" - просте речення з часовим маркером, підметом, присудком та додатком.

他很忙, 所以他的空闲时间很少 - "Він дуже зайнятий, тому має мало вільного часу" - складне речення, організоване за допомогою конструкції 因为... 所以.

我从图书馆给了他一本历史书 - "Я подарував йому історичну книгу з бібліотеки" - хоча структура здається складною, це просте речення з атрибутивним компонентом.

Китайська граматики суттєво відрізняється від індоєвропейської моделі "суб'єкт-дієслово-об'єкт". Незважаючи на відсутність часових форм, дієвідмінювання та категорії числа, правильна структурна організація має критичне значення.

Базова модель "суб'єкт-присудок-об'єкт" залишається домінуючою. Наприклад: Англійською: I love you Китайською: 我爱你 (Wǒ ài nǐ)

Особливу роль у китайській граматиці відіграють частки. Наприклад, 了(le) маркує завершеність дії, а 吧(ba) трансформує комунікативний тип висловлювання.

Специфікою китайської мови є використання класифікаторів (слів міри) замість категорії числа. Наприклад: 一本书 (Yī ben shū) - "одна книга", де 本(běn) - класифікатор для книг.

У китайській мові продуктивним є процес словотворення через поєднання двох і більше ієрогліфів, що формує складні слова. Це явище не лише полегшує засвоєння лексики, але й створює образні асоціації. Наприклад:

电影 (Niǔchē) - "потяг", буквально "вогняна машина" 电话 (Diànhuà) - "телефон", буквально "електрична мова"

Розуміння значення окремих ієрогліфів допомагає інтерпретувати нові складні слова навіть при першій зустрічі з ними.

Характерною особливістю китайської мови є відсутність системи дієслівних часів. Часові відношення виражаються через спеціальні лексичні маркери:

明昨 (Zuótiān) - "вчора" 明天 (Míngtiān) - "завтра"

Приклади використання часових маркерів: 我昨天吃了饭 - "Я їв вчора" 我明天吃饭 - "Я буду їсти завтра"

Такий підхід до вираження часових відношень демонструє принципово відмінний від індоєвропейських мов спосіб концептуалізації часу та дії.

Розуміння цих структурних особливостей є ключовим для опанування китайською мовою та розвитку комунікативної компетенції. Знання базових принципів організації китайського речення створює фундамент для подальшого вивчення більш складних синтаксичних конструкцій.

У другому розділі представлено порівняльний аналіз структури складних речень в українському та китайському синтаксисі.

Дослідження виявило фундаментальні розбіжності в синтаксичній організації, графічній системі та словотвірних моделях обох мов.

У роботі здійснено критичний огляд теоретичних концепцій українських та китайських лінгвістів щодо природи складного речення в синтаксичній системі.

Особлива увага приділяється проблематиці міжмовних трансформацій та специфіці перекладу синтаксичних конструкцій. Детально розглядаються синтаксичні характеристики простих і складних речень китайської мови.

Висвітлюється базова структурна модель китайського речення (SVO) та специфіка співвідношення категорій "тема" і "підмет" у китайському синтаксисі.

Аналізується структурна організація простих і складних речень, виявляються їхні конвергентні та дивергентні риси.

Встановлено, що китайська та українська мови демонструють кардинальні відмінності на рівні структурної організації, графічної системи та інших характеристик.

З позиції генеалогічної класифікації ці мови належать до різних мовних родин: українська входить до індоєвропейської сім'ї, тоді як китайська - до сино-тибетської.

Типологічно українська мова належить до флективного типу, де синтаксична організація базується на морфологічних модифікаціях, які забезпечують зв'язок спочатку на рівні словосполучень, а потім речень.

Китайська мова, належачи до ізолюючого типу, характеризується тим, що морфема виступає мінімальною значущою синтаксичною одиницею, здатною самостійно виражати предметні, процесуальні та понятійні значення.

У китайському синтаксисі домінуючими засобами зв'язку виступають порядок слів, службові слова та інтонація. Основні граматичні труднощі пов'язані з інтерпретацією синтаксичних структур та комунікативної семантики речень.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1 Засади типологічних та структурних особливостей складних речень у китайській мові

Складні речення в китайській мові – це потужний інструмент для вираження складних думок та ідей. Вони відрізняються від простих речень тим, що складаються з двох або більше простих речень, об'єднаних певними засобами зв'язку.

Типологічні та структурні особливості складних речень у китайській мові мають певні риси, які відрізняють їх від граматичних структур інших мов. Розглянемо основні принципи побудови складних речень у китайській мові.

Китайська мова не використовує відмінки, як у слов'янських мовах, що дозволяє уникнути складної системи закінчень. Замість цього вживаються певні службові слова для позначення синтаксичних відношень у складному реченні. Наприклад:

- 他去了北京，因为他要开会。 ("Він поїхав до Пекіна, бо йому потрібно на зустріч.") Тут слово "因为" ("тому що") вказує на причину.

Китайська мова має кілька типів складних речень: підрядні, сурядні та речення зі зв'язками причини, умови, часу тощо. Часто використовуються службові слова, які вказують на зв'язок між частинами речення, як-от:

- 如果你努力学习，你会成功。 ("Якщо ти будеш старанно вчитися, ти досягнеш успіху.") Тут слово "如果" ("якщо") визначає умову.

У китайській мові немає узгодження між підметом і присудком за родом чи числом, що також впливає на структуру складних речень. Наприклад:

- 我们去商店，然后去公园。 ("Ми підемо до магазину, а потім у парк.") У реченні немає узгодження між частинами.

Китайська мова має жорсткий порядок слів, який є важливим для розуміння змісту складного речення. Наприклад, стандартний порядок слів у китайській мові — підмет-передбачення-обставини, і цей порядок зазвичай не змінюється:

○ 她先吃饭，然后做作业。 ("Спершу вона поїсть, а потім виконає домашнє завдання.") Порядок дій допомагає передати послідовність.

Складносурядні речення часто містять сполучники, як-от "和" (і), "但是" (але), "所以" (тому). Вони служать для об'єднання двох частин рівноправних частин речення:

○ 他喜欢读书，但是不喜欢写作。 ("Він любить читати, але не любить писати.")

Розглянемо типологічні особливості складних речень у китаській мові:

- Відсутність сполучників: На відміну від багатьох європейських мов, китайська мова часто обходиться без явних сполучників для з'єднання простих речень в складні. Замість цього, вона використовує порядок слів, інтонацію та контекст.

○ Приклад: 他去超市买了苹果和香蕉。 (Tā qù chāoshì mǎi le píngguǒ hé xiāngjiāo.) – Він пішов у супермаркет і купив яблука та банани. (Тут сполучник "и" (hé) використовується, але часто його можна опустити, зберігаючи сенс речення.)

- Паратакис: Китайська мова часто використовує паратакис – розташування простих речень поряд без явних засобів зв'язку.

○ Приклад: 天很热，我不想出门。 (Tiān hěn rè, wǒ bù xiǎng chūmén.) – Дуже жарко, я не хочу виходити.

- Серійна конструкція: Це особливість китайської мови, коли кілька простих речень об'єднуються в одну довгу конструкцію, передаючи послідовність дій або подій.

○ Приклад: 我起床，洗脸，刷牙，然后吃早餐。 (Wǒ qǐchuáng, xǐ liǎn, shuā yá, ránhòu chī zǎocān.) – Я прокинувся, умився, почистив зуби, а потім поснідав.

Тепер розглянемо структурні особливості в китайській мові:

- Порядок слів: Порядок слів у китайському реченні відіграє важливу роль у визначенні граматичних відношень між словами. Типовий порядок слів – підмет-об'єкт-дієслово.

○ Приклад: 我爱你。 (Wǒ ài nǐ.) – Я люблю тебе.

- Частинки: Частинки виконують різноманітні граматичні функції, такі як зазначення часу, аспекту, модальності тощо. Вони допомагають уточнити значення речення.

- Приклад: 他已經吃過飯了。 (Tā yǐjīng chī guò fàn le.) – Він вже поїв. (Частинка "le" вказує на завершену дію.)

- Складні речення з підрядними: Хоча китайська мова і віддає перевагу паратаксису, складні речення з підрядними також широко використовуються.

- Приклад: 因為天氣不好，所以我們取消了旅行。 (Yīnwèi tiānqì bù hǎo, suǒyǐ wǒmen qǔxiāo le lǚxíng.) – Оскільки погода погана, тому ми скасували поїздку.

Складні речення в китайській мові мають свої унікальні характеристики, які відрізняють їх від складних речень в інших мовах. Розуміння цих особливостей є ключовим для успішного вивчення китайської мови.

3.2 Типологічні особливості складного речення у китайській мові

Вивчення типологічних особливостей китайської мови має багату дослідницьку традицію, що розвивається протягом багатьох десятиліть через компаративний аналіз зі світовими мовами. Цей науковий напрямок активно розвивається з середини ХХ століття.

Після заснування Китайської академії наук у 1950-1960-х роках розпочалися системні типологічні дослідження китайської мови. Визначну роль у становленні цього напрямку відіграв Лі І, який сконцентрував увагу на порівняльному аналізі синтаксично-граматичних особливостей китайської та інших мов [26, с.656].

1970-1980-ті роки позначилися розширенням дослідницького поля китайської лінгвістики. Науковці охопили широкий спектр мовознавчих аспектів: від фонетики до стилістики, з особливим акцентом на компаративному аналізі з мовами Східної та Південно-Східної Азії [38, с.670].

Сучасний етап досліджень характеризується впровадженням інноваційних методів, включаючи корпусну лінгвістику, комп'ютерне моделювання та цифрову обробку даних.

Типологічні дослідження китайської мови мають фундаментальне значення для розуміння лінгвістичної різноманітності та універсалій. Вони дозволяють виявити унікальні характеристики китайської мови та визначити її місце у світовій мовній системі, сприяючи розвитку загального та порівняльного мовознавства.

Результати цих досліджень поглиблюють розуміння не лише китайської мови, але й універсальних закономірностей мовних систем загалом.

Складні речення виступають ключовим компонентом синтаксичної системи будь-якої мови. Китайська мова, як одна з найпоширеніших у світі, демонструє унікальні типологічні характеристики у структурі складних речень.

Специфіка китайських складнопідрядних речень привертає особливу увагу лінгвістів через унікальні синтаксично-морфологічні особливості.

Відмінною рисою китайської мови є відсутність граматичних сполучників. Зв'язок між компонентами забезпечується семантико-синтаксичними засобами, що формує особливу структуру з різними рівнями ієрархії та порядку.

Характерною особливістю китайської мови є поліфункціональність лексичних одиниць у різних типах складних речень, що вимагає додаткових морфосинтаксичних засобів для вираження семантичних відношень між компонентами.

Дослідження структурних типів складних речень у китайській мові відкриває нові перспективи для розуміння синтаксису та семантики, а також відображає особливості когнітивних процесів та комунікативних стратегій у китайському культурному просторі.

Цей підрозділ зосереджується на типологічній характеристиці китайських складних речень, аналізуючи їх структурну організацію, механізми зв'язку компонентів та способи вираження семантичних відношень. Такий аналіз сприяє глибшому розумінню унікальності китайської граматики та збагачує наші знання про мовне різноманіття в глобальному контексті.

Система складних речень у китайській мові характеризується рядом специфічних ознак, які потребують особливої уваги:

- Особлива роль порядку слів у формуванні синтаксичних зв'язків
- Використання семантичних маркерів замість традиційних сполучників
- Гнучкість структурної організації при збереженні смислової цілісності
- Складна система модальних і аспектуальних показників
- Взаємодія тональної системи з синтаксичною структурою

Ці характеристики формують унікальну систему, що відрізняється від індоєвропейських мов та потребує специфічного підходу до аналізу та інтерпретації складних синтаксичних конструкцій.

Двошарова структура [21]:

Характерною особливістю китайських складних речень є можливість поєднання двох автономних предикативних одиниць, що зберігають семантичну незалежність. При цьому сполучникові елементи відсутні, а компоненти просто розташовуються контактено.

Ілюстрація: 他喝咖啡, 我喝茶。 (Tā hē kāfēi, wǒ hē chá.) - "Він п'є каву, я п'ю чай." У цій конструкції обидва компоненти 他喝咖啡 (Tā hē kāfēi) - "Він п'є каву" та 我喝茶 (Wǒ hē chá) - "Я п'ю чай" зберігають автономність.

Засоби зв'язку [30]: Попри тенденцію до безсполучникового зв'язку, китайська мова має систему сполучників для вираження міжпредикативних відношень.

Основні сполучникові елементи включають: "和" (hé) - "і", "或者" (huòzhě) - "або", "但是" (dànshì) - "але", "因為" (yīnwèi) - "тому що", "如果" (rúguǒ) - "якщо".

Приклад: 我喜歡唱歌和跳舞。 (Wǒ xǐhuān chàngē hé tiàowǔ.) - "Мені подобається співати і танцювати." Тут сполучник "和" (hé) поєднує дієслівні компоненти "唱歌" (chàngē) - "співати" та "跳舞" (tiàowǔ) - "танцювати".

Домінування простих конструкцій [39, с.700]: У китайській мові прості речення превалюють над складними завдяки розвиненій системі лексико-граматичних засобів вираження зв'язку, включаючи порядок слів та сполучникові елементи.

Лінійна послідовність [52, с.212]: Порядок компонентів відіграє ключову роль у вираженні синтаксичних відношень. Типовою є препозиція першої частини щодо другої.

Пунктуаційне оформлення [49, с.135]: У китайській мові використовується система розділових знаків для демаркації компонентів складного речення. Основними маркерами виступають тире (—) та кома (,), що допомагають візуалізувати структурні зв'язки між частинами.

Сполучникова система [75, с.224]: Хоча сполучники використовуються обмеженіше порівняно з іншими мовами, китайська має специфічний набір сполучникових засобів:

- "érqiě" - "і"
- "bùdàn...érqiě" - "не тільки... але й"
- "suīrán...dànshì" - "хоча... але"
- "yóuyú...suǒyǐ" - "через те, що... тому"

Ці елементи забезпечують різні типи зв'язку між предикативними частинами.

Паралельні конструкції [48, с.120]: Китайська мова характеризується використанням паралельних структур для вираження семантико-синтаксичних відношень через повторення елементів або використання аналогічних форм.

Демонстрація: 我喜歡唱歌，她喜歡跳舞。(Wǒ xǐhuān chàngē, tā xǐhuān tiàowǔ.) - "Мені подобається співати, їй подобається танцювати." У цій конструкції структурний паралелізм створюється повторенням компонента "喜歡" (xǐhuān) - "подобається".

Дієслова-зв'язки [79, с.160]: Специфічним засобом поєднання предикативних частин виступають дієслова-зв'язки: "認為" (rènwéi) - "вважати", "表示" (biǎoshì) - "виражати", "希望" (xīwàng) - "сподіватися".

Приклад: "我认为这是个好主意，所以我支持。" - "Я вважаю це гарною ідеєю, тому підтримую."

Заперечні конструкції реалізуються через препозитивне вживання частки "不" (bù) перед дієсловом: 我不喜歡唱歌，但是我喜歡跳舞。 - "Я не люблю співати, але люблю танцювати."

Підрядні конструкції [62, с.746]: Система підрядних речень у китайській мові реалізується через спеціальні сполучникові елементи: "如果" (rúguǒ) - "якщо", "雖然" (suīrán) - "хоча", "因為" (yīnwèi) - "тому що".

Ілюстрація: 如果你想成功，就必須努力。(Rúguǒ nǐ xiǎng chénggōng, jiù bìxū nǚlì.) - "Якщо прагнеш успіху, маєш наполегливо працювати."

Ці десять характеристик представляють основні, але не вичерпні особливості китайських складних речень.

3.3 Структурні особливості складних речень у китайській мові

Дослідження структурних характеристик китайської мови має багатовікову традицію. Ця мова, з її багатою історією та лінгвістичною спадщиною, незмінно привертає увагу дослідників з усього світу.

Витоки лінгвістичного аналізу сягають часів Конфуція та Моці, коли розуміння структури китайської мови становило важливу частину філософсько-лінгвістичних дискусій. Ці мислителі заклали основи вивчення морфології, синтаксису та семантики китайської мови.

XX століття, з появою сучасної лінгвістичної теорії, відкрило нові горизонти у вивченні структурних особливостей китайської мови. Дослідники концентрувалися на таких аспектах як порядок слів, сполучникові засоби, узагальнення та структурна організація речень.

Особливий внесок належить Чжу Донгрєну, який розробив теорію групової комунікації та методологію аналізу китайських синтаксичних структур.

Зростання міжнародного інтересу до китайської мови стимулювало розширення сфери структурних досліджень. Сучасні розвідки охоплюють

граматичну організацію, синтаксичні моделі, фразову структуру та семантичні особливості.

Результати цих досліджень поглиблюють розуміння специфіки китайської мови та сприяють розвитку лінгвістичної теорії в глобальному контексті.

Особливу увагу дослідників привертають складні речення китайської мови, що відображають тривалий історичний розвиток та багаторівневу культуру цієї мовної системи.

Визначальною характеристикою китайських складних речень є відсутність традиційних граматичних сполучників, замість яких використовуються альтернативні механізми вираження семантичних зв'язків між компонентами.

Важливою рисою є ієрархічна організація складних речень. Китайська мова демонструє значну структурну гнучкість, формуючи складні конструкції через систему синтаксичних моделей, що визначають порядок, функції та семантичні відношення між компонентами.

Структурні особливості складних речень відображають фундаментальні культурні цінності та когнітивні патерни китайського народу, для якого характерна увага до точності, структурної чіткості та естетичної досконалості мовного вираження.

Друга половина ХХ століття ознаменувалася впровадженням нових дослідницьких підходів та методологій. Було розроблено концепцію "структури словосполучення" та методики її аналізу, досліджено різноманітні типи фразових структур - від прикладних до суб'єктно-предикатних конструкцій.

Важливим досягненням стало розвиток сучасних синтаксичних теорій, включаючи генеративну та функціональну граматику, що дозволяють системно аналізувати синтаксичну структуру китайських речень.

Впровадження комп'ютерних технологій відкрило нові перспективи в дослідженні структурних особливостей китайської мови. Корпусна лінгвістика забезпечує можливість аналізу масштабних текстових масивів, що сприяє точнішому вивченню синтаксичних залежностей та фразових моделей.

Сучасні дослідження структурних характеристик китайської мови мають як теоретичне, так і практичне значення. Вони сприяють удосконаленню методик викладання китайської як іноземної та розробці ефективних навчальних матеріалів. Додатково, результати досліджень знаходять застосування в машинному перекладі та розробці комп'ютерних інтерфейсів.

Складні речення китайської мови демонструють специфічні структурні особливості [78, с.240]:

Організація порядку слів: У складних реченнях зберігається базова модель простого речення: підмет-присудок-додаток. Приклад: 我喜欢吃水果 - "Я люблю їсти фрукти"

Сполучникова система [75, с.224]: Для поєднання предикативних частин використовуються сполучники: "和" (hé - "і"), "恩" (dànshì - "але"), "因為" (yīnwèi - "тому що"). Приклад: 我喜欢唱歌和跳舞 (Wǒ xǐhuān chàngē hé tiàowǔ) - "Мені подобається співати і танцювати"

Підрядні конструкції [67, с.664]: Китайська мова використовує специфічні засоби вираження підрядності та залежності між частинами речення. Основними сполучниками виступають "rúguǒ" ("якщо"), "suīrán" ("хоча"), "yīnwèi" ("тому що"). Приклад: 如果下雨，我就不出去 - "Якщо йтиме дощ, я не вийду"

Займенникова субституція [73, с.126]: Для уникнення повторів у складних реченнях використовується система займенників, що заміщують раніше згадані слова чи словосполучення. Приклад: 我喜欢唱歌，他也喜欢 - "Я люблю співати, і він також"

Особливу категорію становлять "складені" речення, що займають проміжне положення між простими та складними конструкціями. Їх специфіка полягає в тому, що одна частина інтегрується в іншу як спільний компонент, чим вони відрізняються від складнопідрядних речень, де кожна частина зберігає власну структурну автономність.

Речення з включеними компонентами [72, с.34]: У китайській мові окремі члени речення можуть поширюватися на всю конструкцію, безпосередньо інтегруючись у структуру без додаткових граматичних маркерів.

Включений компонент, хоча й виражає окрему думку, відрізняється від звичайної фрази більшою семантичною насиченістю, але не має інтонаційної завершеності самостійного речення.

З урахуванням функціональної специфіки розрізняють включаючу та включену частини речення. Такі конструкції займають проміжне положення в системі простих і складних речень.

Китайська мова демонструє різноманітність конструкцій з включеними компонентами. Включена частина типово виконує функцію підмета або додатка. Розглянемо семантико-граматичні характеристики таких речень [68, с.298]:

他不来是一件堡事 - "Його відсутність дивна" 我求北京三年了 - "Минуло три роки мого перебування в Пекіні"

У позиції додатка включена частина зазвичай розташовується в кінцевій позиції, безпосередньо після дієслова-присудка, без пунктуаційного відокремлення. Включена частина типово містить підмет і присудок. Предикати часто виражаються дієсловами сприйняття та розуміння (знати, розуміти, бачити, чути, обчислювати, розглядати, відчувати).

Приклади конструкцій з включеними додатками: 我知道他就来 - "Я знаю, що він скоро прийде" 他们不明白他在做什么 - "Вони не розуміють, що він робить"

У китайській мові група слів може пов'язуватися з основною частиною речення через підрядний сполучник або інший синтаксичний засіб, формуючи узагальнений член речення, що наближається за характеристиками до окремого речення.

Таку групу слів називають допоміжною частиною, а основну - головною. Речення з допоміжними та включеними частинами займають проміжну позицію між простими та складними конструкціями.

Види підрядних речень у китайській мові диференціюються за семантико-граматичними ознаками на часові, цільові, причинно-наслідкові, умовні, підрядні результату та подібні конструкції.

Серед прислівникових конструкцій у сучасній китайській мові найпоширенішими є об'єктні та компаративні речення.

Темпоральні відношення в китайській мові можуть виражатися групою слів, що безпосередньо пов'язані з головною частиною. Такі групи функціонують як прислівникові часові маркери.

Часові прислівникові конструкції відрізняються від звичайних темпоральних маркерів наявністю дієслівного компонента. Вони типово займають препозицію щодо головної частини речення, іноді розташовуючись між підметом і головним присудком.

Для поєднання часових прислівникових конструкцій з головною частиною можуть використовуватися спеціальні граматичні засоби, включаючи прийменники або спеціальні іменні компоненти.

Відібрані матеріали розмовного мовлення дозволяють проаналізувати функціонування сполучників та сполучникових конструкцій. Критерієм відбору слугувало співвідношення між реченнєвою та складеною формами, а також наявність відповідних сполучникових засобів.

Базова структура складного речення формується за моделлю: підмет + присудок + 连词liáncí (сполучник) + підмет + присудок. При спільному підметі для обох частин у другій частині він може елімінуватися.

Складні речення, що включають дві і більше частини, об'єднуються різними сполучниками, які надають конструкціям різних смислових відтінків. За традиційною класифікацією типів зв'язку виділяють приєднувальні, протиставні, розділові та зіставні конструкції.

Сполучникове поєднання реалізується [30]:

Через одноморфемні або двоморфемні сполучники: 师父讲，他念经像谭和尚 - "Учитель говорив, а він читав сутри, наче монах"

За допомогою парних сполучників у каркасних конструкціях: *bùdàn...érgiě*, *bùjǐn...érgiě* ("не тільки... але й") Приклад: 每个月我不仅拿到工资，工厂还为我们提供食物 - "Не лише отримую щомісячну зарплату, але й фабрика забезпечує нас харчуванням"

Через сполучні частки 也 *yě* та 又 *yòu* ("і"), що можуть вживатися самостійно або в складі каркасних конструкцій між підметом і присудком обох частин.

Для вираження одночасності дій використовуються конструкції з подвоєнням: 一面 *yīmiàn... 一面 yīmiàn*, 一边 *yībiān... 一边 yībiān*.

Приклад: 我也不知道该怎么解释，我也不知道该怎么说 - "Я не знаю як пояснити, не знаю як сказати"

Розділовий зв'язок реалізується:

Через морфему 或 *huò* та її похідні: 或是 *huòshì*, 或者 *huòzhě*, 或则 *huòzé* ("або"). Подібну функцію виконує сполучник 还是 *háishi* ("або"), що переважає в питальних конструкціях: 你还是去学习，还是去工作？ - "Ти підеш вчитися чи працювати?"

За допомогою подвійних сполучників: 或者...或者 *huòzhě...huòzhě* 要么...要么 *yàome...yàome* ("або... або") 一方面...一方面 *yī fāngmiàn... yī fāngmiàn* ("з одного боку... з іншого боку")

Такі конструкції виражають альтернативу або необхідність вибору: 每次洗澡都会要么很早去，要么很晚去 - "Щоразу йде у ванну або дуже рано, або дуже пізно"

你有没有碰到过这种男生,或者有没有与这种男生交往过？ - "Чи зустрічали ви такого хлопця або мали з ним стосунки?"

Протиставний зв'язок реалізується [25]: Через сполучники 可 *kě*, 可是 *kěshì*, 但 *dàn*, 但是 *dànshì* ("але", "проте"), що функціонують як самостійні одиниці між частинами складного речення, розташовуючись на початку другої частини.

Приклад: 在网络上我们经常能看到中外混血分享他们在中国生活的经历，但他们大多数都在像北京，上海和广州这样的大城市 - "У соціальних мережах часто

бачимо людей змішаного походження, які діляться досвідом життя в Китаї, але більшість з них мешкає у великих містах, таких як Пекін, Шанхай та Гуанчжоу"

Зіставний зв'язок формується [4]: За допомогою парних сполучників, що виражають умовні відношення: 如果...那么 rúguǒ...nàme 如果...那就 rúguǒ...nàjiù 如果...则 rúguǒ...zé ("якщо... то")

Приклад: 如果我没有失去两年, 我会学到什么? - "Чого б я навчився, якби не втратив два роки?"

Сполучники відіграють ключову роль у системі синтаксичного зв'язку, не лише об'єднуючи прості речення в складні конструкції, але й виражаючи різноманітні смислові відношення між компонентами.

Структура складнопідрядних речень базується на принципі ієрархії: головна частина (підмет + присудок) + підрядна частина (连词 liáncí + діюче слово + підмет + присудок).

У каркасних конструкціях сполучникові елементи розподіляються між частинами складного речення: головна частина (连词 liáncí + підмет + присудок) + підрядна частина (连词 liáncí + підмет + присудок).

Виділяють чотири основні типи складнопідрядних речень [30]:

Речення мети: Будуються за схемою: сполучник 为了 + підрядна частина + головна частина. Використовуються цільові сполучники: 为 wèi, 为了 wèile, 为是 wéishì, 为着 wèizhe, 为的 wèide, 为的是 wèideshì ("для того щоб").

Приклад: 为了能够每个月换一次班, 每天必须工作十二个小时 - "Щоб мати можливість змінювати зміну щомісяця, потрібно працювати дванадцять годин щодня"

Конструкції з 为了 wèile виражають цілеспрямовану дію, тоді як речення з 以免 yǐmiǎn позначають дії, спрямовані на уникнення небажаного результату.

Речення причини [58]: Характеризуються переважно прямим порядком частин, де підрядна частина містить причину, а головна - наслідок. Найпоширенішою є конструкція 因为...所以 yīn wéi...suǒyǐ.

Найуживаніша причинна конструкція 因为...所以 yīn wéi...suǒyǐ формує рамкову структуру, де 因为 yīn wéi ("тому що") вводить підрядну частину, а 所以 suǒyǐ ("тому") - головну.

Приклад: 因为你认为自己从小到大都是在这个纯正的中文环境中长大的, 所以你自然会觉得这个中文并不难! - "Оскільки ви вирости в автентичному китайськомовному середовищі, природно вважаєте китайську мову нескладною"

У розмовному мовленні часто спостерігається спрощення конструкції, де головна частина виражає результат, а підрядна - причину через 因为 yīn wéi.

Умовні речення [16]: Формуються за моделлю: сполучник 如果 rúguǒ ("якщо") + підрядна частина + сполучник 那么 nàme ("то") + головна частина.

Умовні відношення можуть виражатися різними сполучниковими комбінаціями:

要是...那么/那/那就 yàoshì...nàme/nà/nàjiù

要是...(的)话 yàoshì...(de)huà

如...则 rú...zé

Речення припущення [65]: Характеризуються препозицією підрядної частини, яка вводиться сполучниковими конструкціями зі значенням припущення: 就是 jiùshì, 便是 biànshì, 即便 jíbiàn, 就便 jiùbiàn, 哪怕 nǎpà ("навіть якщо", "припустимо, що")

Каркасні структури складних речень у сучасній китайській мові характеризуються різноманіттям граматичних засобів поєднання предикативних частин, включаючи сполучники, прислівники та частки.

Як зазначалося раніше, китайське речення організовується через фіксований порядок слів, де синтаксична структура забезпечує ідентифікацію членів речення, а службові слова встановлюють зв'язки між компонентами.

Китайська мова використовує сполучникові та адвербіальні конструкції для встановлення семантичних рамок між елементами складних речень. Прислівникові структури додатково виражають специфічні умови.

У складних реченнях спостерігається взаємодія сполучників і прислівників: сполучники зазвичай формують базову структуру, тоді як прислівники уточнюють семантику зв'язку.

Статус прислівників (副词) у китайській граматиці викликає дискусії серед лінгвістів щодо їх віднесення до повнозначних чи службових слів. Це пов'язано з тим, що категорія прислівників у китайській мові суттєво відрізняється від їх функціонування в українській.

Якщо в українській мові прислівники відповідають на питання "як?" і характеризують спосіб дії, то в китайській мові, наприклад, 你好好儿写一下 (Nǐ hǎohǎo er xiě yīxià - "Ти добре написав"), елемент 好好儿 (hǎohǎo er) можна класифікувати як прийменник у функції обставини.

До категорії прислівників у китайській мові відносять елементи, що виражають різні типи відношень:

- 已经, 曾经 (часові)
- 没不 (заперечні)
- 却 què (протиставні)

Наприклад: 他会说中文和英语，但我无法用英语与他交流，因为我不会说英语 - "Він володіє китайською та англійською, але я не можу спілкуватися з ним англійською, оскільки не знаю її"

Показово, що прислівник 却 què функціонально еквівалентний сполучникам 可是 kěshì, 但 dàn, 但是 dànshì ("але", "проте"). Ця функціональна особливість прислівників дозволяє їм разом зі сполучниками брати участь у формуванні складних речень та каркасних конструкцій.

У трикомпонентних конструкціях перша і друга частини часто поєднуються прислівниками, оскільки в китайській мові прислівники розташовуються між підметом і присудком, тоді як сполучники займають позицію перед підметом або між початком словосполучення і присудком.

Така особливість структурної організації складних китайських речень демонструє формування каркасної структури на основі взаємодії сполучників і прислівників.

Синтаксичний аналіз складних речень передбачає вивчення структури та особливостей зв'язку між їх компонентами. Це зумовлено специфікою граматики ізольованої мови, де для поєднання повнозначних морфем використовуються порядок слів, службові слова та частки, які посилюють свої граматичні функції в реченні.

Історія формування службових слів сягає давньокитайського періоду, звідки походять і їхні основні функції.

Структурно-типологічні особливості китайських складних речень відображають унікальний підхід до організації мовного матеріалу, що базується на:

1. Специфічному використанні порядку слів
2. Системі службових слів
3. Функціональній трансформації повнозначних морфем у граматичні показники
4. Історично сформованій системі синтаксичних зв'язків

Ця система демонструє як традиційні риси, успадковані з давньокитайської мови, так і інновації, що розвинулися в процесі еволюції мови.

Аналіз структурних особливостей китайських складних речень дозволяє виділити такі ключові аспекти:

- Гнучкість синтаксичної організації при збереженні базових структурних моделей
- Взаємодію лексичних та граматичних засобів зв'язку
- Багатофункціональність службових слів
- Важливість позиційних характеристик компонентів

Розуміння цих особливостей має важливе значення як для теоретичного осмислення китайського синтаксису, так і для практичного освоєння мови.

Аналіз складних речень у китайській мові виявив незвичайні риси, які відрізняють її від інших мов. Ці речення мають складну структуру та функції, що дозволяє передавати насичену інформацію, експресію, додаткові значення та модальні відтінки.

Цікавою особливістю китайських складних речень є можливість опускати деякі компоненти, якщо контекст зрозумілий. Це відображає специфіку мовних уподобань у конкретних ситуаціях і залежить від знань та уявлень мовця про ситуацію.

Розуміння типології характеристик складних китайських речень має велике значення для лінгвістики. Воно допомагає досягнути нюанси китайської граматики та ефективно спілкуватися цією мовою.

Дослідження структури складних речень у китайській мові показують високу гнучкість і різноманітність у побудові таких конструкцій. Складні речення можуть утворюватися з двох або більше простих речень, пов'язаних синтаксичним значенням.

Характерною структурною рисою є використання сполучників і конструкцій для з'єднання частин складного речення. На відміну від інших мов, у китайській для цього вживаються такі сполучники, як "和" (hé - і), "或者" (huòzhě - або), "但是" (dànshì - але) тощо.

Дослідження також виявило тенденцію до впорядкування компонентів складних речень у китайській мові. Більшість частин речення розміщуються в певному порядку, якого дотримуються носії мови. Це допомагає уникнути двозначності та забезпечує логічну структуру речень.

Розуміння структурних особливостей складних китайських речень є ключовим для вивчення мови, перекладу та спілкування з носіями. Знання цих характеристик дозволить точно та виразно використовувати складні конструкції, покращуючи навички володіння китайською мовою.

ВИСНОВКИ

У кількох працях з українського сходознавства на сучасному практичному матеріалі досліджуються типи та особливості будови складних китайських речень, що відображає наукову новизну.

Підтверджено практичну цінність дослідження, а отримані в роботі висновки та матеріали можуть бути використані для формування нового розуміння феномену складних речень у китайській мові.

Джерело дослідження: Інформація для створення цієї роботи взята з матеріалів онлайн-форумів, присвячених китайській мові та культурі. Теоретична частина цієї книги базується на китайських підручниках і роботах вчених, які займаються дослідженнями сучасного Китаю.

Дослідження структурно-типологічних властивостей складних речень у китайському мовленні підкреслює унікальність і різноманітність цієї мови з її багатими синтаксичними прийомами та специфічними конструкціями є цікавим полем для дослідження та розуміння її лінгвістичної природи.

Аналіз виявив відмінності в будові синтаксису, письма та словотвору двох мов.

Лінгвістична типологія/типологія мови, це розділ мовознавства, який вивчає та класифікує мови на основі їх структурних і функціональних особливостей.

Опис та пояснення спільних рис й структурної різноманітності мов світу, є головною метою типології.

Мовні універсалії - це закономірності, які можна побачити з лінгвістичної точки зору.

Універсал може бути абсолютним, що означає, що кожна записана мова має таку особливість, або він може бути статистичним, що означає, що ця особливість є або ймовірно спостерігатиметься в більшості мов.

Як абсолютна загальність, так і статистична загальність можуть бути необмеженими, тобто вони застосовуються до більшості або всіх мов без додаткових умов. Швидше, вони можуть бути обмеженими, або, іншими словами, значущими. Це

означає, що властивість є істинною за певних умов, якщо властивість Y істинна, то X також є істинною.

Функціональна проблематика багатокomпонентних складних речень (БСР) у сучасній китайській мові все ще залишається актуальною для китайських і вітчизняних науковців.

У більшості випадків речення цього типу аналізуються як частина основного складного речення в одному з його варіантів, що не має властивих йому специфічних ознак.

Китайські вчені не враховували структурно-семантичні особливості китайських БСР, їх статус серед інших комунікативних одиниць, потенціал предикативного ускладнення та рамки різних моделей китайських БСР.

Однак потреба у вдосконаленні сучасних методів розуміння природи складних речень у китайській мові та їх використання в різних мовних стилях і літературних жанрах визначає актуальність цього дослідження.

Подальші дослідження ми бачимо функції БСР зі складним умовним способом СО в науковому, публіцистичному, розмовному стилях мовлення, сумісності типів умовного способу в різних моделях, їх стилістичних можливостей та функцій у художніх текстах. Перспективним є також вивчення того, як конкретні типи речень співвідносяться з іншими мовами з урахуванням етнопсихологічних особливостей носіїв.

Проаналізовано концепцію українських і китайських дослідників про складне речення в структурі синтаксису речення.

Розкриваються проблеми перекладу та способи трансформації речень мовою перекладу. Крім того, з'ясовуються синтаксичні властивості простих і складних речень китайської мови.

Роз'яснення основної структури речення китайською мовою: SVO та релевантність «теми» та «підмета» в китайському реченні.

Вказано на синтаксичну будову простого і складного речень, їх відмінність і подібність.

Китайська та українська мови принципово відрізняються одна від одної структурою, письмом та іншими характеристиками.

По-перше, за генеалогічною класифікацією вони належать до різних мовних сімей: українська — індоєвропейська, китайська — сино-тибетська.

По-друге, за типологічною класифікацією українська мова належить до флективного типу мови, де синтаксис будується на основі морфологічних змін для поєднання між собою спочатку на рівні словосполучень, а потім на рівні речень.

Китайська мова належить до кореневого типу, де морфема є найменшою синтаксичною одиницею, яка є повнозначною, оскільки самостійно виражає назви предметів, дій і понять.

Основним видом зв'язку слів у реченні є порядок слів, функції слова та інтонація. Найбільша кількість граматичних проблем стосується розуміння синтаксичних структур і комунікативної семантики речень.

До структурних особливостей складного речення в китайській мові відносяться гнучкість і різноманітність побудови складної структури. Використання сполучників і конструкцій сприяє з'єднанню різних частин речень, створенню логічної послідовності складників у складному реченні також відіграє свою важливу роль, визначаючи зв'язок і смислову структуру повідомлення.

Типологічна характеристика складного речення в китайському мовленні відображається в соціокультурному контексті та використанні мови як засобу вираження, додаткових смислів та емоційно-психологічного стану людини. Ця мова має тенденцію до еліпсису, деякі компоненти можна опустити, якщо дозволяє контекст, ви чітко розумієте після обожнювання.

Розуміння структурно-типологічних особливостей складного речення в китайській мові має велике значення для лінгвістичних досліджень, перекладу та вивчення мови. Вивчення складного речення в китайській мові відкриває нові горизонти в лінгвістиці та сприяє кращому розумінню цієї неоднозначної та мелодійної мови.

Важливо також відзначити, що вивчення структурно-типологічних особливостей складного речення в китайській мові має практичне застосування.

Розуміння цих особливостей допомагає перекладачам правильно і точно передавати зміст складних речень з китайської на інші мови і навпаки. Вивчення структурних закономірностей і особливостей використання лексики в складних реченнях дозволяє уникнути неправильних перекладів і забезпечити збереження змісту і стилю оригінального тексту.

Крім того, дослідження структурно-типологічних особливостей складного речення в китайській мові допомагає розкрити культурні аспекти цієї мови. Китайська мова є важливою складовою культурної спадщини Китаю та інших країн східноазійського регіону. Вивчення її характеристик дозволяє краще зрозуміти та оцінити цю культуру, її цінності, традиції та спосіб мислення.

Слід також зазначити, що дослідження структурно-типологічних особливостей складного речення в китайській мові є безперервним процесом, завдяки розвитку лінгвістики та нових технологій дослідження ми можемо отримати більш глибокі та детальні дані про цю мову. Це дозволяє нам збагатити знання китайської мови та її особливостей, розширити нашу мовну компетенцію та сприяти більш ефективній міжкультурній комунікації.

Результати дослідження типології складних речень у китайському мовленні мають свої унікальні особливості, які відрізняють її від інших мов структурна та функціональна складність речень у китайській мові (експресивні мовленнєві складні речення, що використовуються для передачі насиченої інформації, експресії; додаткові значення та змінні модальне затінення).

Також виявлено, що в китайській мові складні речення мають тенденцію опускатися, а компоненти можна опускати, якщо контекст зрозумілий. Він відображає специфіку мовних уподобань, що забезпечується конкретними ситуаціями, і залежить від знань та уявлень, з яких ця мова говорить про ситуацію.

Розуміння типології характеристик складних китайських речень у мові має важливе лінгвістичне значення. Це допомагає зрозуміти особливості китайської граматики та ефективно спілкуватися цією мовою.

Дослідження структурних особливостей складних речень в китайській мові свідчать про те, що мова має високу гнучкість і різноманітність у побудові складних

структур. У китайській мові, вираження мовлення складними реченнями можуть складатися з двох або більше простих речень, пов'язаних між собою синтаксичним значенням.

Однією з головних структурних особливостей є використання сполучників і структур, які використовуються для з'єднання різних часткових речень у китайській мові, іншими словами, з інших мов за допомогою сполучників, таких як « hé - і », « і » « (huòzhě - або), "会" (dànshì - але) та інші вказують на зв'язок між реченнями або фразами.

Дослідження також виявило, що китайська мова схильна впорядковувати компоненти складних речень. Це означає, що більшість компонентів часу розміщуються в певному порядку, і мовна спільнота дотримується цього порядку. Цей порядок допомагає уникнути непорозумінь і забезпечує логічну структуру речень.

Розуміння структурних характеристик складних китайських речень дуже важливо для вивчення мови, перекладу та спілкування з носіями китайської мови. Розуміння цих характеристик допоможе вам використовувати складні структури точно та виразно у мові, тим самим покращуючи ваші навички спілкування китайською мовою.

Тому вивчення структурно-типологічних особливостей складного речення в китайській мові є важливим і цікавим напрямком досліджень. Це дозволяє нам краще зрозуміти функціонування цієї мови, покращити процеси перекладу, вивчити культурні аспекти та розширити наші мовні навички. Продовження досліджень у цьому напрямі сприятиме подальшому розвитку лінгвістики та сприятиме нашій загальнокультурній експансії.

РЕЗЮМЕ

今天，我想就《汉语复合句的结构语义分类特点》这一主题介绍我的资格认证工作。本文的重点是研究汉语复合句的结构语义分类特点。

本研究的目的是探讨现代汉语中复合句的结构语义分类。研究对象是汉语复合句的结构，研究课题则是汉语复合句结构语义分类的类型学特征。

在研究过程中，设定了以下任务：

1. 探讨汉语复合句结构语义分类的理论方面；
2. 明确汉语结构语义分类的类型学方法论；
3. 分析现代汉语中复合句的结构语义分类；
4. 阐明汉语复合句的类型学特征；
5. 描述汉语复合句的结构和语义特点。

本研究的科学创新性在于基于现有分类，提出了作者对汉语复合句的结构语义分类方法。

该研究的理论意义在于其成果可用于现代汉语语法的进一步结构语义分析以及教材编写。

本研究的实际意义在于其材料和成果可用于与汉语语法教学相关的各种学术课程中。

我选择这个课题作为资格认证工作的原因在于，汉语语言学界持续深入研究汉语句法结构问题，包括复合句的构建特点。随着书面交流的快速发展以及汉语文本主题的扩大，对复合结构的准确性和表达力提出了更高的要求。这些结构能够有效传达复杂信息并影响母语者的思维方式。因此，深入探讨汉语复合句的构建原则和句法特征显得尤为重要。

汉语句法系统具有独特的句子结构，这种结构由语言的历史发展、文化特征以及语法和语义特性决定。汉语复合句在表达句子成分关系、强调语义重点及确定语境中具有重要作用。在结构语义方面，汉语复合句可分为因果、条件、时间、解释等多种关系类型。

根据语境，文本中会使用不同的文体手段、句法结构和句法关系以达到特定效果。例如，在正式文本中，常见的是结构清晰、逻辑严密的复合句。而在文学文本中，则经常使用条件句和比较结构，使句子更加灵活和富有表现力。

因此，对汉语复合句的研究是理解其句法结构的重要组成部分，并有助于拓宽对汉语语法和语义特征的认识。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Akbudak , K. G. (2021) . And with thorium Chinese languages Helvetica.
2. E. V. Gobova , (2012) Definition of complex limits sentence in modern Chinese language
3. Bigich O. B. and others. ; under the editorship S. Yu. Nikolayeva. (2013). Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice. Kyiv. 590 p.
4. Bovsunovska V. V. (2016). Peculiarities of dialects of the Chinese language. Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference "Ukraine-China: Dialogue of Cultures" and the International Scientific and Practical Conference "Modern Trends in Oriental Studies". Poltava-Starobilsk
5. Valigura O. R., Kostanda I. O. (2021) Phonetic codification: codifiers in the context of the standardization of the ancient Chinese language. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Philology No. 50, volume 1. P. 37-42.
6. Kalimon Yu. Idiolect, idiostyle, individual style. Same or different?. (2014). Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University. No. 5. P. 226–229.
7. Kirnosova N. A. (2009). Basics of transcribing Chinese vocabulary into Ukrainian. Orientalism. Vol. 45-46. Kyiv. P. 38–57.
8. Kirnosova N. A. (2010). Practical phonetics of the Chinese language. Kyiv: NAKKIM. 96 p.
9. Kotkova L. I. (2012) Idiostyle, individual style and idiolect: problems of differentiation. Scientific notes of Mykola Gogol Nizhyn State University. Book 2. P. 26–29.
10. Kosheleva I. V. (2023). Methodical approaches to the study of characters in Chinese language learning. Creative space. No. 11. P. 25-27.

11. Lyubarskyi E. L. (2014). Tones of the Chinese language: how to pronounce the characters. Great Era. URL:
<https://www.epochtimes.com.ua/china/chinesecharacters/> 31 10. O. V. Melnikova (2016) Characteristics of oral Chinese speech skills. Ukraine and the world: dialogue of languages and cultures: materials of the international science and practice conf. Kyiv: Ed. center of KNLU. P. 448–450.
12. Monakhova T. V. (2010). Ukrainian dialectology: teaching. manual for students higher education institutions Mykolaiv. 128 p.
13. O. V. Popova (2016). Professional speech training of future translators of the Chinese language in the conditions of university pedagogical education. Monograph. Odesa: Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky. VOI SOIU "Atlant". 645 p.
14. Acton, W. (1984). Changing Fossilized Pronunciation. TESOL Quarterly (1): 69-83.
15. Bolton, K. & H. Kwok. (1990). The Dynamics of the Hong Kong Accent: Social Identity and Sociolinguistic Description. Journal of Asian Pacific Communication (1): 72-147.
16. Cai Chencen, and M. Eisenstein Ebsworth. (2017). “Chinese Language Varieties: Pre- and In-service Teachers' Voices.” Journal of Multilingual and Multicultural Development
17. Chinese Grammar for Foreigners / Compiled by Li Dejin and Cheng Meizhen – 2nd edition (revised edition) . –Beijing : Beijing Language and Culture University Press , 2008. Dai, X.-L. (1992).
18. Chinese morphology and its interface with syntax Doctoral dissertation, Ohio State University. URL: http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=osu1218131835.

19. Deng, S. (2005). *Studies on modern Chinese syntax* (8th ed.). *Wen he chu ban you xian gong si*. Jian Kang Loar. *Chinese Syntactic Grammar: Functional and Conceptual Principles*. — New York: Peter Lang Publishing, 2011. — xxiv, 493 p. — (Berkeley Models of Grammars; V. 9).
20. Li, Y., C.-T. J. Huang, and Y.-H. A. Li. *The Syntax of Chinese*. Cambridge University Press, 2009. Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989).
21. *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. University of California Press. Li, E. S.-H. (2007).
22. *Systemic Functional Grammar of Chinese*. Bloomsbury Publishing Plc. Liu, Y., Pan, W., & Gu, W. (2021).
23. *Practical Grammar of Modern Chinese II: Function Words*. (pp. 1–214). Lü Shuxiang. (1999), *Xiandai hanyu babaici*. Beijing: Shangwu yinshuguan.
24. Mandarin corner (2022) *Half-White, Half-Chinese Teenager Talks About Growing Up in Rural China* URL: <https://youtu.be/0xv8lEQ0XNw>
25. Mandarin corner (2022) *Complaints Chinese Girls Have About Chinese Guys*. URL: <https://youtu.be/F8PzAJzQ4oM>
26. Mandarin corner (2022) *My Life as a Factory Girl in China*. Rimmington D., Yip P.-C. *Chinese: A Comprehensive Grammar* (Second edition). Taylor & Francis Group, 2016. 656 p.
27. Shi, D., & Huang, C.-R. (2016). *Reference Grammar of Chinese*. Cambridge University Press.
28. Crystal D., *The Language Revolution*. — Cambridge: Pony Press, 2004. (<https://www.wiley.com/en-ie/The+Language+Revolution-p-9780745637976>)
29. Jing Tsu., *Kingdom of Characters: The Language Revolution That Made China Modern* (<https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-chinese->

- history/article/abs/kingdom-of-characters-the-language-revolution-that-made-china-modern-by-jing-tsu-new-york-riverhead-books-2022-xix-314-pp-28-cloth/4C1E0CE656F7ED39CECFE66E6C593382)
30. Xi Xiang., A Brief History of the Chinese Language I The Basics of Chinese Phonetics (<https://www.routledge.com/A-Brief-History-of-the-Chinese-Language-I-The-Basics-of-Chinese-Phonetics/Xiang/p/book/9781032381077>)
31. McCulloch, G., Because Internet: Understanding how language is changing (https://www.researchgate.net/publication/336788035_Because_Internet_Understanding_the_new_rules_of_language_a_review)
32. Claudia Ross ., Modern Mandarin Chinese grammar (<https://bircokcincekitappdf.files.wordpress.com/2019/04/0415827159.pdf>)
33. A new Chinese vocabulary dictionary. - Bey jing : " Shang wu ", 2000. - 1321 p.
34. Site of the China Analytical Center Internet : (<http://www.chiainternetwatch.com.>)
35. Schmidt, 2009 (internet segments)
36. Ruda N.V. (2008) Grounds for the classification of a complex sentence in modern Chinese language
37. Ruda, N.V. (2018) Means communication in multicomponent complex sentences in modern Chinese language
38. Modern syntax Ukrainian Languages : Problematic question : Education . guide / I. I. Slynko, N. V. Guiva - nyuk , M. F. Kobylyanska . — K.: Vyshcha Shk ., 1994.— 670 p.
39. Sun Chaofeng , Wang William S.-Y. The Oxford Handbook of Chinese Linguistics. Oxford University Press, 2015. 788 p. URL: <https://youtu.be/fwvouxo2Srw>
40. Ying Li. (2008) Three Sensitive Positions and Chinese Complex Sentences: A Comparative Perspective*. Journal of Chinese Language and Computing 18 (2): 47-59. URL: https://colips.org/journals/volume18/JCLC_2008_V18_N2_01.pdf.
41. Yuehua, L., Wenyu, P., & Wei, G. (2020). Practical Grammar of Modern Chinese IV. Taylor & Francis Group. Yuehua, L., Wenyu, P., & Wei, G. (2020a).

42. Practical Grammar of Modern Chinese I. Taylor & Francis Group. Zhang, B., & Fang, M. (2020). Research on Functional Grammar of Chinese. Taylor & Francis Group
43. Ortiz V. Collins Mandarin Chinese Dictionary (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-chinese>)
44. Yuzhi Shi., The Evolution of Chinese Grammar (<https://www.cambridge.org/core/books/evolution-of-chinese-grammar/D4F1AAC1333E49E788CF7D2FA8D229DA>)
45. Peter J., The History of Modern Chinese Grammar Studies 2015
46. (https://www.researchgate.net/publication/273258581_The_History_of_Modern_Chinese_Grammar_Studies)
47. Wang Liaoyi . Basics of Chinese grammar 1954
48. 快乐汉语: Book for students. /李晓琪、罗青松、刘晓雨等. - 北京 : 人民出版社, 2010. – 120 s.
49. 张朋朋. Quick mastery of Chinese characters. 集中识字。 - Beijing: Sinolingua, 2007. – 135 p.
50. 张朋朋. Rapid mastery of oral speech. 口语速成。 - Beijing: Sinolingua, 2007. – 167 p.
51. Wang Li (王力): 汉语史稿 (A look at the history of Chinese language). Beijing, 1957.
52. Basic textbook of the Chinese language. - 4. print. - Beijing: Beijing Language and Culture University Press, 1995. - 212 p.
53. Golubovska I.O. Chinese language for beginners / I.O. Golubovska, Jan Silva. K.: Knowledge, 1999.
54. Isaeva N.S. The xiaoshu genre system (classical period of the 13th and 18th centuries): study guide. for students of the fourth year of philology. faculty/ Natalya Isayeva. K.: Abstract, 2008.

55. Chinese language for children from 9 to 209 years old: tutorial. from the Chinese language for everyone. Course 1/ Derega Y. S., Derega R. Ya. - Lviv: "Dekameron-2002", 2009. - 304 p.
56. N.A. Kirnosova Practical grammar of the Chinese language: study guide/ N.A. Kirnosova — K.: VOC "Kyiv University", 2007.
57. N.A. Kirnosova Practical phonetics of the Chinese language: a study guide/ N.A. Kirnosova. - K.: NAKKiM, 2010.
58. Palamarchuk O.L. Ukrainian-Chinese dictionary of linguistic terminology/ O.L. Palamarchuk, H.P. Strelchuk, N.S. Isayeva, N.A. Kirnosova, M.V. Shevchenko. - K.: VOC "Kyiv University", 2011. - 383 p.
59. Rezanenko V.F. Semantic structure of hieroglyphic writing (basic structural elements). - Kyiv: KSU, 1985.
60. Shevchenko O.M. Basics of business communication: Chinese language (higher level): study guide/ O.M. Shevchenko. Zhytomyr: I.Frank State University, 2011.
61. Chinese-Ukrainian dictionary / SA Kolodko, Department of Turkology, Institute of Philology, Kyiv National University. - Kyiv: Consultant, 2004. - 1176 p.
62. Ukrainian-Chinese dictionary / prof. Shupu Chen, Institute of Lexicography, Heilongjiang University. - Beijing: Ed. Shang'u Yinshuguan, 1990. - 584 p.
63. Palamarchuk O.L. Ukrainian-Chinese dictionary of linguistic terminology/ O.L. Palamarchuk, H.P. Strelchuk, N.S. Isayeva, N.A. Kirnosova, M.V. Shevchenko. - K.: VOC "Kyiv University", 2011. - 383p.
64. Xinhua Dictionary / 10th edition. - Beijing: Commercial Press , 2004.
65. Zahnitko AP (2006), Teoriya such syntaksysu : monohrafiya . Donets'k , 378 p. (In Ukrainian).

66. Zahnitko AP (2001), *Teoretychna hramatyka Ukraine movie*. Syntaksys: monohrafiya. Donets'k, 663 s. (In Ukrainian).
67. Kalashnykova HF (1998). Kharkiv, 298s.
68. Kozits'ka OA (2003), *Kontaminovani skladnovidryadni bahatokomponentni rechennya v suchasniy ukrayins'kiy movi: avtoref. dys. ... kand. Philol. nauk: 10.02.01. Kyiv, 20 s. (In Ukrainian).*
69. Ruda NV (2014), *Zasoby zv'yazku v bahatokomponentnykh bezspoluchnykovykh skladnykh rechennyakh z odnofunktsional'nymy predykatyvnymy odynytsyamy. Visnyk Kyivs'koho natsional'noho university named after Taras Shevchenka. Skhidni movy ta literatura. No. 4. S. 31–33, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Sm_2014_1_10. (In Ukrainian).*
70. Ruda NV (2013), *Predstavlenist' modeley bahatokomponentnykh skladnykh rechen' u romani Lao She "Ryksha". Visnyk Kyivs'koho natsional'noho university named after Taras Shevchenka. Skhidni movy ta literatura. No. 1. S. 30–33, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Sm_2013_1_10. (In Ukrainian).*
71. Shkarban TM (1994), *Formal'no-hramatychna i stylistychna struktura skladnykh konstruktsiy z odnoridnoyu supidryadnistyu. Movoznavstvo . No. 1. S. 30–34. (In Ukrainian).*
72. Shul'zhuk KF (2000), *Syntaksys skladnoho rechennya: navchalniy posibnyk. Rivne, 126 p. (In Ukrainian).*
73. Shul'zhuk KF (1986), *Skladne bahatokomponentne rechennya v ukrayins'kiy movi. Kyiv, 83 p. (In Ukrainian).*
74. Lao She. Luo Tuo Xiangzi. Beijing: Beijing renmin wenxue chuban she. 1998, 224 p. (In Chinese).
75. Lu Xun. AQ zheng zhuan/ jingdian da quanji. Nanhai chuban gongsi. 2003. 418 p. (In Chinese).
76. Yu Hua. Di qi tian. Beijing: Xixing chuban she. 2013. 218 p. (In Chinese).
77. Bai Tingting. Moni aiqing. Xi'an taibai wenyi chuban she chuban. 2000. 240 p. (In Chinese).

78. Qi qie cheng qun. Su Tong zhe zhong pian xiaoshuo. Beijing: Beijing chuban she. 1991, 160 s. (In Chinese).